

**Minden
kézbe
Bibliát**

**WIMMER M.
ANZELM O.S.M.**

PÁL GY.

WIMMER M. ANZELM O. S. M.:

MINDEN KÉZBE BIBLIÁT

BUDAPEST, 1943

K O R D A R. T. K I A D Á S A

Libellus, cui titulus: Minden kézbe bibliát, imprimi permittitur, si iis, ad quos spectat, videbitur. Budapestini, die festo SS. O. N. Fundatorum 1943. Fr. Ladislaus M. Héder O. S. M. Rector Provincialis. — Nihil obstat. Dr. Stephanus Kosztolányi censor dioecesanus. Nr. 5924/1942. Imprimatur. Strigonii, die 24. Julii 1942 Dr. Michael Török vic. gen. s.

Nyomatott: Korda R. T. nyomdájában, Budapest.

Előszó

Szükségesnek tartjuk e könyvecske megjelenését néhány szóval megindokolni.

A Szerző a Budapest-belvárosi szervitarendházban már évek óta liturgikus és biblikus estétet tart, melyeket szépszámú közönség látogat. Ezen esték célja részben a liturgikus mozgalom fellendítése, részben pedig a Biblia, a Szentírás iránti érdeklődés felkeltése. Nem szükséges magyarázni, hogy e kettős cél tulajdonképpen a vallásos megújódást szolgálja, mégpedig a lehetőség egész vonalán, amennyiben krisztocentrikus életre nevel és minden mellékút elkerülésével közvetlenül Krisztushoz vezet.

A könyvecske az évek folyamán elhangzott biblikus előadások egyrészének összesűrített leszűrődését adja. Célja a kinyilatkoztatás szent könyveinek, a Bibliának, szélesebb köröket megnyerni, rejtett szépségeire rámutatni és ahhoz hozzájárulni, hogy a Szentírás ős magyar szokás szerint minden

családban necsak az asztalra kerüljön, hanem az életben szükséges világosság és erő forrása legyen, amelyből mindenki korlátlanul merít, valahányszor szükségét érzi a benső tisztulásnak és a lelki megújulásnak.

Isten Anyja, a Próféták és Apostolok Királynője oltalmába ajánljuk könyvecskénket abban a biztos tudatban, hogy a Boldogasszony bőségesen megáld mindenkit, aki a Szentírásban isteni Fia, Krisztus örökszép lelki arculatát keresi, s miután megtalálta, Annak szemléletében leli boldogságát.

Kassa, 1942 augusztus 10.

ELSŐ RÉSZ:

AZ ÖRÖKKÉ KÉRDEZŐ EMBER

1. Mi érdekli a mai embert?

Az ember voltaképen eleven kérdőjel.

Élete csupa kérdés.

Tökéletes kielégülést csak akkor talál, ha minden kérdésére megkapta a választ.

E sajátságos, általánosan tapasztalt jelenség az emberi természetben gyökerezik. Isten, az örök Teremtő *értelmes lénynek* alkotta az embert és kezdetől fogva beleoltotta *a legnemesebb kívánságot: a megnyugvást nem ismerő tudnivágyást.*

Az emberi teremtmény e fennkölt hajlammal megáldva lép az élet színpadára. Leírhatatlanul szép és érdekes helyre került. A Teremtő alkotó zsenialitása kimeríthetetlen találékonyságának minden gazdagságával díszítette fel e helyet, hogy méltó kerete legyen értékes teremtménye, az ember mozgalmas életének.

Az ember pedig, mihelyt eljut értelme teljes használatára, körültekint. Egyelőre azonban csak *sokat markol és keveset fog.* Keveset vagy semmit.

De minden, amit lát, érdekli, leköti figyelmét, felkelti tudnivágását.

Innen van, hogy a véleménye szerint tapasztalathoz fordul és kérdezni kezd.

Ezzel már meg is indult a szünet nélküli kérdések görgetege. És amint a természet csodálatos világában látjuk, előbb csak kicsiség az, ami az élet mélységei felé útnak indul (a gyermekkor naív, de alapvető tudományszomja), később azonban — főleg azokban, akiket Isten rendkívül éles értelemmel ajándékozott meg — hatalmas valamivé fejlődik, ami belső dinamikájánál és jelentős súlyánál fogva orkányszerűen, minden útjába kerülő gátat áttörve, szakad a mélybe és siet sorsmeghatározta (ami annyit jelent, hogy Isten akarta) beteljesülése felé.

Ez a viharszerűen tovarohanó, mindent elsöprő lavina, az élet égetően fontos kérdéseinek lavínája, *lehet áldás és lehet átok*.

Aldás: ha tényleg az Isten felszakította mélységbe, az igazság ölébe zúdul és ott beteljesülésre talál.

Átok: ha nem ez következik be; ha útjában csak korlátokat tör ketté és gátakat rombol, hogy végül valamelyik sekély völgyben elveszítse belső mozgató erejét, a mélységbe zuhanó súlyát és széjjelmállják az ott szanaszét szóródott törmelékeken.

Az előbbi eset akkor áll fenn, ha a gyakorlati életben kérdés és felelet egyensúlyban vannak, vagyis ha a kérdező ember az örök igazságban megtalálja a keresett felvilágosítást.

Az utóbbi eset viszont akkor érvényesül, ha a kérdések impozáns lavínája nem az igazság mélységébe zúdul, hanem valamely sekély völgybe kerül: a félmegoldások, a bizonytalan bölcséleti rendszerek, az ingó talajon mozgó feltevések és a mindennél veszedelmesebb áltudomány mellékvölgyébe. Ott valóban széjjelmállik a törmeléken: a magára hagyatott, gögös felfuvalkodottságában csődbe jutott csupán emberi gondolat nevetséges balfogásain és végzetes tévedésein. *Szomorú eset*, mert nemcsak a vég sivár, hanem az oda vezető út is. A lavina ugyanis tört, zúzott, pusztított. Áttörte a higgadt megfontolás gátját, elpusztította az ösztönszerű, szinte velünk született megsejtés és megérzés (intuíció) üdvös sorompóit, mindenütt rombolt és romokat hagyott maga után: az igazság ismeretének hiányában megsemmisített erkölcsi világrend romjait, és a szabad, gátlást nem ismerő tobzódást követő, undorral telített túlkielégülés kopár sivárságát. Nem mindegy tehát, hogy a szakadatlan kérdések lavínája hová zúdul.

Nem mindegy és nem is szükséges, hogy az említett csődhez vezessen, mert van mód rá, — Isten eleve gondoskodott az ember minden szükségletéről — hogy a jogos tudnivágyás megtalálja méltó kielégülését.

*

Jelenleg nem is ez nyugtalanít minket.

Voltaképen csak az foglalkoztat, hogy tulajdonképen *mit is kérdez az ember*.

Másszóval, ahogy a fejezet címében mondtuk:
mi is érdekli a mai embert?

*

A ma emberét természetesen — és ez nem is lehet másként — a kiindulópont érdekli, vagyis *Isten, minden lét forrása és célpontja.*

Érdeklődése megindokolt. Nemcsak abból a szempontból, hogy Isten tényleg „megérdemli” az érdeklődést, hanem azért is, mert az, *amit az Istenről hall* — és éppen eleget hall róla — *zavaros, ellentmondásokban gazdag, sokszor nevetséges és kicsinyes, még többször pedig gyűlölködő és visszataszító.*

Csak ritkán hall Istenről *tárgyilagosan, higgadtan, megértéssel és tisztelettel* beszélni.

A leggroteszkebb vonásokban vázolt, ocsmányan káromolt, ferde beállításban megmutatott Isten, miután — és ezt érzi — nem lehet olyan és az, mint amilyennek és akinek mondják, felkelti érdeklődését. *Többet szeretne tudni róla. Az igazat.* Ebből a szükségletből indul ki, mikor *megteszi Isten felé az első lépést.*

Van ezenkívül még valami. Éspedig az, hogy a mai ember — aki mély és nemes értelemben érzékenyebb, mintsem gondolnók — betölthetetlen, végtelen értékek befogadására azonban nagyon is képes ürt fedez fel magában. Ez viszont több, mint egyszerű „felfedezés”. Lényegesen több. Megszégyenítő megállapítás (amennyiben üresnek érzi magát, tehát értéktelennek), amiből az a beismerés fakad, hogy helyzetén feltétlenül változtatnia kell. Ebből

ered a mai ember istenkeresése. Elvégre hol keresse a nélkülözhetetlen értékeket, miután már annyit és oly hiába kísérletezett, ha nem Istennél? Ami már *a második lépés Isten felé.*

Döntő szerepet játszik továbbá az, hogy a mai élet — és ez már a második világháború kitörése előtt is így volt — ijesztő — másként nem mondhatjuk — durvasággal lép fel az emberrel szemben és oly igényeket támaszt, melyek kielégítése idő előtt felőrli az életerőt. Élet lehetetlen erő nélkül. A súlyosan megpróbáltatott és elemi létérdekében komolyan veszélyeztetett embernek erőforrás után kell néznie, mert pótolnia kell a felhasznált életenergiát. Az erő elapadása ismét Istenre tereli figyelmét és kényszeríti, hogy komolyan foglalkozzék vele és őszintén keresse. Ami már *a harmadik lépés.*

Említésre sem szorul, hogy *istenkeresése* — melynek a felsoroltaknál, mint mindenki tudja, még több oka van — *komoly akadályokba ütközik.*

A legnagyobb akadályt természetesen saját magában, istenfogalma hihetetlen zavarosságában, erkölcsi életelvei túlkönnyű fajsúlyában és — nem utolsó helyen — minden isteni és rendező, tehát fékező és korlátozó beavatkozás ellen hevesen tiltakozó szenvedélyeiben találja.

Hosszú utat kell még megtennie, míg célhoz jut, tudnivágását kielégíti és kuszált istenfogalmát tisztázza.

Az út hosszú, de járható. Segítségre is számít-

hat, mert Isten a legnagyobb készséggel siet elébe az őt keresőknek.

Erről azonban majd később.

*

Tegyük fel ismét a kérdést:

Mi érdekli még a mai embert?

Kétségkívül az, aki a világtörténelemben a legnagyobb ellentmondásban részesült és aki a világ szenvedélyes tiltakozása ellenére is a történelem középpontja lett: előtte minden az ő eljövételére készül, utána pedig minden benne találja meg legmélyebb, tehát legszükségesebb gyökerét.

Tudjuk, hogy *Krisztusról* van szó, aki Isten megtestesült Igéje és a világ Megváltója.

És most tegyük fel a kérdést:

Valóban érdekli Krisztus a mai embert, vagy csak beképzeltjük magunknak? Az utóbbiról szó sem lehet, mert a tények bizonyítják, mily fontos szerepet játszik Krisztus a mai ember és minden ember életében.

A vallásos emberről nem beszélünk, habár sok mondanivalónk volna. De ez túlnövi e könyvecske kereteit.

A hittől és a hitélettől többé-kevésbé távol álló ember érdekelt minket elsősorban. Ő is benne áll — bármennyire nem akarja — Krisztus hatókörében. Annyira, hogy egyszerűen *nem tudja elkerülni: találkoznia kell vele*. Ez képezi élénk és őszinte — ha nem is mindig jóakarátú — érdeklődése alapját.

Hogy Krisztust senki, még a hittagadó — ha

ugyan akad! — sem kerülheti el, azt az a tény bizonyítja, hogy a Megváltó mindig a *világnézetek ütközőpontja* volt. Oly világnézet vagy életmagyarázat, amely számításából kihagyta volna, sohasem létezett. Vagy ellene fordult és ezzel bizonyította, hogy komolyan veszi és hogy nem tudja — mert túl gyenge — elkerülni. Vagy melléje szegődött és elfogadta tanítását. Olyan irányzat, amely tudomásul sem vette volna — ez történelmi tény — nem akadt, mert valahol, az életút valamely fordulójánál mégis beleütközött, és így — mellette vagy ellene — állást kellett foglalnia. Világnézete mindenkinek van. Tehát senki sem kerülheti el Krisztust. Foglalkoznia kell vele, hogy tisztázza álláspontját.

Krisztus a mai embert más szempontból is érdekli: ez a *Megváltó rendkívüli* — *mert istenemberi — egyénisége*. Ez — amivel még mindig keveset mondunk — *lenyűgöző, ellenállhatatlan*. Van benne valami, ami felemel, ugyanakkor megsegényesít (mert saját tökéletlenségünket juttatja eszünkbe), de minden esetben vonz. *Felemel*, mert rámutat a tökéletességnek az emberi lélek mélyén szunnyadó, mindenki által elérhető lehetőségeire. *Megsegényesít*, mert bebizonyítja, mennyire messze járunk ettől a tökéletességtől és mily keveset valósítottunk meg az előttünk feltáruló lehetőségektől. *Vonzóereje* rendkívül hatékony, mert van benne valami, ami több mint emberi, és ez a Krisztus emberi arculatán keresztülszűrődő isteni fény, ami bizonyítja, hogy ő nemcsak ember, ő Isten is: az

isteni tökéletesség megnyilvánulása, élő kifejezése a legtermészetesebb emberi élet nemes és egyszerű formájában. Krisztust, bárhol is, csak így lehet komolyan és a valóságnak megfelelően meglátni. Érthető, hogy a modern ember nem tud elmenni mellette. Érdekli őt és foglalkoztatja folyton kutató elméjét.

Nem szorul magyarázatra, hogy az istenkereső embert csak a kimerítő válasz elégíti ki és nyugtatja meg. *Oly utat kell tehát keresnie, ami a mai zaklatott élet tekervényeit elkerülve egyenesen célhoz, vagyis a Krisztus-fogalom tökéletes tisztázásához vezet.*

*

A ma emberét az élet is érdekli. Sőt! Ez érdekli a legjobban, mert a Krisztus-fogalom is erre, minden dolog és kérdés velejére utal.

Az élet, különösen mai, kusza, zavaros, ellentmondásokkal és válasz nélkül maradt kérdésekkel telített formájában felettébb nyugtalanító valami.

Logikáját senki sem tudja követni, mert beszámíthatatlan és minden útfordulónál újabb meglepetések elé állít. Ellentmondásai veszedelmes és alatomos szirtjein már sokan — és véglegesen — hajótörést szenvedtek. Durvasága megfélemlíti, szinte paralizálja a gyengéket és felbőszíti, titáni küzdelemre kényszeríti az erőseket. Igazságtalansága nem ritkán kétségbeejtő és erkölcstelensége — ami sávonként a zülléssel határos — undort kelt minden jobb érzésű emberben. Színjátéknak nevezik egyesek, de

mint ilyen oly rossz, hogy a gondolkozó fejek — és akikben még van egy kis jóízlés — *a rendezőt keresik, aki ilyesmit színpadra mer vinni.*

Nem, az életben eligazodni nem könnyű dolog. De *el kell* igazodni, mert csak az küzd meg az élettel, aki benne megtalálta a helyét, megteremtette a kapcsolatokat, világosan látja a célt és tisztában van a felhasználható eszközökkel.

Itt is megoldáshoz kell jutni. Vagyis meg kell találni az élet értelmét, keresztül kell látni a sűrű fátyolon és meg kell érteni, hogy mögötte minden szál mégis egy kézben fut össze és hogy mégis ez a Kéz ad értelmet a látszólag örült kavarodásnak és simítja el a végső pillanatban a gyilkos ellentéteket.

Az embernek ezen a téren is komoly munkát kell végeznie. Van mód rá, hogy elvégezze és mélyen bepillantson az élet misztériumába.

*

A mai ember úton-útszélen olyasmivel találkozik, ami van, megnyilvánul, szerepet játszik és mégis érthetetlen, felfoghatatlan, mert túllépi a természetvonta szűk korlátokat és nyilvánvalóan fölötte áll minden fizikai és csak fizikai erőnek.

Ezt a csodálatos valamit nevezzük *természetfeletti világrendnek*. Megnyilvánulásaival a legkülönbözőbb helyeken és alkalmakkor találkozunk. *Fizikai vonatkozásban* nem egyszer vagyunk szemtanúi megmagyarázhatatlan *gyógyulásnak*. Tudjuk, hogy nem képzelődésről van szó. De nem tudjuk meg-

magyarázni, hogy az, ami történt, hogyan történt. Máskor viszont az ellenkezőjét látjuk, azt, hogy hogyan hervad el és dől menthetetlenül sírba egy duzzadó élet oly okok miatt, amelyek minden orvos tanúsága szerint nem a végső ok. Ilyenkor is érezzük a magasabb erők működését és sejtjük, hogy egy magasabb világrend — melynek egészen más tervei és célkitűzései vannak — küszöbén állunk. *Pszichikai vonatkozásban* gyakran oly lelki átváltozások elé állít az élet, amelyeknek szintén nem tudunk nyitjára jönni. Emberek szabadulnak meg szokásoktól, életformáktól, szenvedélyektől és egyéb megterheltetésektől, hogy teljesen új életet kezdjenek, jobbat, mélyebbet és szentebbet, amely százszázalékosan ellentétben áll a multtal és a szóbanforgó alany belső adottságaival, hajlamaival sem magyarázható. *Pálfordulások* ezek, mindennapos esetek, amelyek gyakoriságuk ellenére sem válnak — és nem is válhatnak — megszokottá, mert itt is érezzük a magasabb világrend levegőjét, amelynek áramlata — néha viharszerűen — hozzánk is átcsap, hogy életünket megtisztítsa és magasabb rendeltetésünkre figyelmeztessen. *Gazdasági és társadalmi vonatkozásban* is akadnak — mégpedig szép számban — idevágó esetek: anyagi megoldás és segítség a végső összeomlást megelőző utolsó pillanatban, de oly körülmények között, amelyek minden csak emberi magyarázatot kizárnak. Derékba tört életpályák válnak egyszerre egyenessé, üldözött, kétségbeejtő egzisztenciák jutnak révbe a nélkül, hogy

emberi, természetes segítség szerepelne. *Lelki vonatkozásban* pedig annyi mindent tapasztalunk, hogy feltétlenül az életet keresztül-kasul szövő *misztériumról* kell beszélnünk. Vannak a hősiességnek, a lemondásnak, az önfeledt önátadásnak, a tisztaságnak, a szeretetnek és a kifürkészhetetlen lelki mélységeknek oly frappáns megnyilvánulásai, hogy előttük az ember egyszerűen elnémul, mert tudja, hogy nincs más magyarázat, mint átlépni a magasabb, vagyis a természetfeletti világrend küszöbét és imádva leborulni az életünkben oly csodálatosan működő Isten előtt.

Nem lehet, hogy a mai embert mindez ne érdekelje! És hogy mennyire érdekli, azt meddő kísérletezése bizonyítja. Ha nem kísérletezne, vagyis nem keresne itt is — mint mindenütt — választ, nem beszélhetnénk az okkultizmus és a teozófia — hogy a többi ne is említsük — gombaszerű túlbujánzásáról.

És jó, hogy a ma embere nem vak és nem zárkózik el a tények elől! Jó, mert csak így jut el — nem baj, ha csak hosszú kerülőutakon — az igazság ismeretéhez. Mert van megoldás és meg lehet találni a természetfeletti rend csodálatos világába vezető utat, ahol minden fény és világosság és ahol nem kell többé megoldásokkal bajlódni, mert ez önmagában véve már megoldás.

*

A modern ember, akit a természetfeletti világrend légköre körüleng, kénytelen az Egyház, Krisz-

tus Egyháza létezését és valóságát is tudomásul venni.

Az Egyházat rendszerint sokféle színben látja. De ritkán úgy és abban a formában, ahogy látnia kellene, hogy megértse lényegét és meggyőződjék küldetéséről.

Mindenekelőtt *emberi oldalába* botlik bele. Ami egyébként természetes, mert az Egyháznak ilyen oldala is van. A történelem bizonyítja, hogy az Egyház emberi és csak emberi arculatában nem egyszer szerepeltek torz vonások, amelyek szinte kiáltóan bizonyították, hogy semmi sem tökéletes, ahol emberekről van szó.

Viszont az Egyháznak *nemcsak ez az egy oldala van*. És a mai ember látja, mert kénytelen meglátni, *a másik, a megfejthetetlen oldalt is*. Azt, amiben az isteni erő tüze ég, amiben az isteni megbízatás zsarátnoka izzik és ami — miután nem emberi, hanem isteni erő és tökéletesség — megtörhetetlenné, legyőzhetetlenné teszi. Senki sem kívánhatja meg a modern, ezer gond gyötörte embertől, hogy magától rájöjjön az összefüggésre és megtalálja a megoldást, vagyis megértse, hogy hogyan egészíti ki a két oldal egymást és hogy hogyan állhat meg az egyik a másik mellett. Annyi azonban bizonyos, hogy ezt a harmóniát meg kell találnia, mert csak ezen keresztül jut el az Egyház küldetésének és a mai ember hozzá való csatlakozásának, apostoli életében őt megillető szerepének megértéséhez.

Lehetőség itt is van. Bőségesen. Az igazság

mélysegeit kutató embert csak azon tiszta forráshoz kell elvezetni, amelyről majd később lesz szó és amelynek üdítő vize ezt az égető szomjúságot, a nemes tudnivágyást kielégíti.

*

Perzselő kérdőjelként szerepel a mai ember életében az örökkévalóság gondolata.

A látszat, a külszín tagadja, hogy van örökkévalóság, túlvilági lét és hogy ezzel a kérdéssel foglalkozni kell. Egy pillantás a mai életre elegendő, hogy meggyőződjünk, mennyire kevésbe veszik az emberek ezt a valóságot és milyen édes-keveset törődnek vele. A mai hajsza, tülekedés, a megélhetésért folytatott küzdelem mindent betöltő, agyat és szívet sorvasztó volta az anyagiak, a földi lét problémái felé tereli a túlnyomó többség figyelmét és bizony kevés fizikai időt, energiát, kedvet és lehetőséget hagy arra, hogy valaki azt is meglássa, ami a földi lét mezsgyéjén túl esik. Ebből sokan arra következtetnek, hogy miután ez így van, ennek így is kell lennie. Lehet élni a nélkül is, — legalább szerintük — hogy a túlvilág sokat jelentene az életben és nem nagy baj, ha kikapcsoljuk számításunkból és úgy viselkedünk, mintha tényleg nem volna.

Ez azonban csak látszat, felszín, csalóka máz. Az élet első komoly érintésére lepattan a modern arculatról. A hirtelen előtűnő belső arc, az *igazi ember, igenli az örökkévalóságot, a túlvilági létet*, sőt az élet egyik legkomolyabb problémájának veszi. Többet foglalkozik vele, mint amennyit be mer

vallani magának. Minden őszinte, mély pillanatában benne izzik ígéretteljes reménysége vagy vészfelhős nyugtalansága. A látszat imént említett közömbös, szinte fölényes mázát a mai felforgatott életkörülmények, a magát felvilágosultnak tartó korszellem és az emancipált ember szerepében tetszelgő, modernkedő egyének befolyása kényszeríti reá. E mázas külszín alatt azonban, mint a tűzhányók földalatti ágas-bogas csatornáiban, izzó láva kering és keresi azt a törést, amely a leggyorsabban enged a belső feszítésnek és ahol a kirobbanás lehetősége a legnagyobb. E tüzes láva az ember belső élete. Érzelmek, szenvedélyei, ambíciói, igazságszeretete, élni-vágyása és ehhez hasonlóak. Ezek mind túlarányozottak ahhoz, hogy a földi lét, az élet kereteiben kielégüljenek. Folytonosan valami akadályba, gátba, tilalomfába ütköznek és a keserűnél is keserűbb csalódást okoznak. Mint az élet bebizonyítottan legnagyobb hajtóerői magukban hordják, — ami egyébként az emberrel veleszületett tulajdonságok egyik legértékesebbje — *a végtelenség, a megtörhetetlen marandóság és a tökéletes beteljesülés sejtelem-szerű tudatát*, ami az öröklét utáni vágyakozásban nyilvánul meg. E sejtelem, vagyis az öröklét belénkírt törvénye és a mai élet között ellentmondás van. Másszóval: amit a külszín, a látszat tagad vagy nem vesz komolyan, azt a belső mélységekben lepergő élet — és ez a valódi — igenli és kívánja. Ebbe a tragikus ütközőbe kerül mindenki. Az egyiknek megváltás, felszabadulás, bepillantás a függöny

mögé, a nagy és örök valóságok világába. Tehát végső megoldás és üdvösség a szó keresztény, krisztusi értelmében. A másiknak felörlő vergődés, marcangoló bizonytalanság, perzselő kérdőjel, melynek tüze olthatatlanul benne ég a lélekben.

A tény tehát az, hogy az öröklét kérdése mindenkit érdekel és foglalkoztat. Nagy vigaszunkra válhat az a tudat, hogy nem hiába. Mert van kiút és megoldás. Van biztos és kielégítő felelet. A modern embert csak rá kell vezetni a helyes útra és meg kell neki mutatni az öröklét kapujába torkolló ösvényt.

Nem kell több. Az út fáradalmaival kész örömet vállalja és boldog, ha célt ér, mert tudja, hogy ezzel a lét legfontosabb kérdését döntötte el.

Az ember valóban eleven kérdőjel.

És — mit tehetne egyebet — kérdőjellé görbül az élet fontos kérdései előtt.

Van egy hatalmas, emberfeletti erő, — mondjuk ki nyíltan, hogy Istentől jön — ami kiegyenesíti úgy, hogy a kérdőjelből felkiáltójel lesz.

Már nem kérdez, hanem állít. Mert már tud, már lát és meggyőződése már kialakult.

Nagy utat tett meg, míg ez bekövetkezett. És végtelenül gazdag lett.

Mert van világnézete és tudja, hogy hogyan kell berendezkednie az életben.

2. A mai ember világnézete

Annyit már sejtünk, hogy a mai ember, akit minden idegesen kapkodó bizonytalansága és színleges felületessége ellenére tüzes tudnivágyás jellemez, csak nagy áldozatok és küzdelmek árán és tekervényes úton jut el oda, — ha ugyan eljut — hogy valóban kielégítő, a merő valóságnak megfelelő világnézete legyen.

Könyvecskénk, mint később majd kitűnik, ezt az utat törekszik lényegesen megrövidíteni. Egyelőre azonban még nem vagyunk annyira. Előbb meg kell határoznunk, hogy *mi a világnézet, mit nyujtanak a mai világnézetek, mily hatással van nevetséges sokaságuk a kérdéseire feleletet váró emberre, mi marad a modern emberben a világnézetekkel való tülekedés után és végül meg kell ismerkednünk az egyetlen, Isten nyujtotta lehetőséggel.*

*

Mindenekelőtt a világnézet fogalmát kell tisztáznunk.

Feltesszük tehát a kérdést: *mit értünk világnézet alatt?*

A világnézet, szerény véleményünk szerint, az a kimerítő életmagyarázat, amely csalhatatlan, megdönthetetlen tekintélytől származó bizonyítékokra támaszkodva megfelel a lét minden kérdésére, rámutat a részek (egyes életmegnyilvánulások) közötti szükségszerű összefüggésre, ennélfogva áttekinthető, összefoglaló képet nyújt az egészről (az életről tel-

jes általánosságban) és benne megjelöli a számunkra fenntartott helyet.

Az imént adott meghatározás természetesen magyarázatra szorul. Ezt a következőkben adjuk:

A világnézet elsősorban *életmagyarázat*. Felelet a lét, az élet fontos, döntő kérdéseire. *Kimerítő*, amennyiben mindenre kiterjed és a legkisebb kérdést sem hagyja felelet nélkül. Magyarázatait bizonyítja: nem épít légvárakat és nemcsak feltevéseken (hipotéziseken) nyugvó világszemléletet nyújt. Bizonyítékai többek között és főleg azért is *megcáfolhatatlanok*, mert megdönthetetlen, a legfensőbb tekintélyre, *a lét Urára, Istenre támaszkodnak*, Aki maga a csalhatatlan igazság. *Rámutat az összefüggésekre* és megmutatja, hogy az életmegnyilvánulások, a legkisebbek is, hogyan tömörülnek egységes egészbe: a lét istenakarta kialakulásába, benne mily fontos szerepet játszanak és mennyiben járulnak hozzá a Teremtő örök tervei beteljesüléséhez. Ezzel *összefüggő képet nyújt az egészről*, megérteti az élet folyamatát és megmutatja, *hol a helyünk*, mily szerepet vagyunk hivatva játszani benne.

A világnézetnek, ha egyébként meg akar felelni magasztos küldetésének, *legalább ennyit kell nyújtania*. Valóban nem kevés, de az ember, aki meg akarja ismerni az igazságot, nem érheti be kevesebbrel és addig nem nyugszik, míg mindezt meg nem találja.

*

Vajjon megtalálja-e?

A látszat, a külszín, a világ mai folyása és a modern ember viselkedése után ítélve, nem valószínű.

Nem, mert a tudnivágyó ember *a világnézetek sokaságába botlik, sok meddő kísérletezésen vergődik keresztül és végül eltéved az ellentmondások útvesztőjében.*

Az igazságot kereső ember elsősorban az úgynevezett *világnézetek sokaságán* ütközik meg. Az értelem világosan megmondja neki, hogy *az igazság csak egy lehet.* De hol található az egy és osztatlan igazság?

Ebből indul ki, amikor megkezdí kutatását és sorra veszi az egymás ellen harcoló világnézeteket. Mennyi időfecsérlést, meddő kísérletezést, keserű csalódást, lelki vajúást, tragikus kiábrándulást jelent mindez! Mert mindenütt csak tátongó, kitöltetlen űr, a felkapott jelszavak tömege és a bebizonyítatlan elgondolások, feltevések ingadozó, bizonytalan talaja fogadja.

A piaci lárma szinte elkábitja. A világnézetek ugyanis kemény harcot vívnak egymással, szinte *egymás kezéből kapkodják ki az embereket.* A harc tudvalevőleg az emberért és az ember körül folyik. Az emberért, mert ma mindenki számít, mindenki céltáblája a legtapintatlanabb propagandának és mindenki „hívatva van” hozzájárulni ahhoz, hogy tömegmozgalom keletkezzék, ami győzelemre viszi

a „világnézet” zászlaját. A harc ennél fogva *az ember körül* folyik. Elzárkózni előle nem lehet. Mint a por, mindenhová behatol: a csatlósok, a világnézet terjesztői munkájukban nem ismernek gátlásokat. Akit nem érnek el az utcán, a közhelyeken, azt munkahelyén, otthonában vagy szórakozása közben keresik fel. Fő az, hogy rátaláljanak és „megdolgozzák”. Amit személyesen nem tudnak elvégezni, azt elvégzi helyettük a sajtó, a nyomdatermékek végnélküli hullámozása, ami igazán nem ismer gátat és mindenhová utat tör magának. Hogy ez piaci, kábító, elviselhetetlen lármával jár, azt a tapasztalat eléggé bizonyítja. És hogy a mai ember, akinek véleményéért, meggyőződéséért nagyon is áttetsző okokból ily ádáz küzdelem folyik, beleszédül ebbe az őrjöngő keringésbe és belekábul ebbe a pokoli lármába, az senkiben sem kelt csodálatot. Hogy ily körülmények között rendkívül nehéz komoly munkát végezni és kielégítő eredményhez jutni, az szintén bebizonyított tény. Mert a világnézet, vagyis az igazság kielégítő ismerete nem a tülekedés nyugtalanságában, az ellentétes irányzatok vásári zajában, hanem a magány és elmélyülés csendjében kiérett mélységes gondolkodás tűzében alakul ki.

Nem csodálkozhatunk tehát, ha a modern ember, aki e kavargó gondolatok haláltáncába beleszédült, eltéved a világnézetek útvesztőjében, nem talál kiutat és nem jut kielégítő eredményhez.

Nem valószínű tehát, hogy különösebb segítség

és hathatósabb irányítás nélkül megtalálja azt, amit oly őszinte vágyakozással keres: az igazi, az egy világnézetet, az örök igazságot, melynek fényében minden csomó feloldódik és minden kérdés feleslegessé válik.

*

És mi marad ezek után?
Bizonytalanság és elfásulás?
Az is. De nemcsak az.

A legtöbb emberben nem alszik ki a szent tűz.
Minden szomorú tapasztalata ellenére tovább él benne a vágyakozás az igazság, az egyetlen világnézet után.

Tovább él és alkalomra vár.

Mint a hamu alatt a parázs. Csak egy kis éltető levegő kell neki, máris felizzik, fellángol, tűzcsóvává válik és lángba borít mindent.

A hamut majd e kis könyv lazítja meg annyira, hogy levegő érje a parazsat.

A levegő nem késik. *A kinyilatkoztatás ígéje* az éltető levegő. A parázból, a vágyból az igazság után láng, magasba csapó tűz lesz.

Kohójában tisztul az arany és érik a világnézet.

3. Az isteni kinyilatkoztatás mint a világnézet forrása

Az isteni íge kohójában tisztul az arany, vagyis érik meg és alakul ki az egy, az igazi világnézet.
Az ebből levonandó következtetés már magától

adódik: a tudnivágyó, a világnézetéért komolyan küzdő embert el kell vezetni *a kinyilatkoztatás örök forrásához*. Hadd érintse őt is az isteni ige, az örök igazság levegője és keltse életre benne a szent tüzet.

Itt már célnál van. Megtalálta azt, amit oly hosszú időn át keresett. Most már kérdezhet. Van, aki feleljen. A felelet maga ragyogó, mindent elárasztó világosság. Fénykévéjében érthetővé válik minden és megszűnik a sötétség okozta tapogatódzó bizonytalanság, kínzó kétely és mindent elgáncsoló, mellékutakra vezető céltalanság.

A modern emberen csak a kinyilatkoztatás segít. Vagyis Isten, aki a végtelenség magasságából lehajol hozzá és közli vele azt, amit tudnia kell, hogy megismerje őt és a mai élet káoszán keresztül oda-találjon hozzá.

*

Mit mond a magát kinyilatkoztató, mélységes titkait feltáró Isten? Másszóval: *mi a kinyilatkoztatás?*

A mi szempontunkból, vagyis az ember szemzőgéből nézve „*az a tanítás, vagyis azon igazságok összessége, amelyet Isten tár fel előttünk természetfeletti módon*”. (Tanquerey, Dogm. I. 192.) Kinyilatkoztatás alatt tehát azt a tant értjük, amely Istentől származik és amelyben minden életbevágó kérdésre feleletet kapunk.

Van azonban még egy másik szempont is. Ha belőle indulunk ki, mélyebben behatolunk a kinyilat-

koztatás lényegébe és jobban megértjük súlyos, világnézetünket megalapozó jelentőségét. Ez a szigorúan tárgyilagos beállítás, amely nem a kinyilatkoztatott igazság szemléletét, hanem a kinyilatkoztatás tényét, folyamatát veszi alapul. E szerint a kinyilatkoztatás: „az igazságnak Isten által és tanúsága mellett és az értelem természetfeletti megvilágosítása útján történt feltárása vagy közlése”. (U. o. 191.)

Ebből a meghatározásból következik, hogy a kinyilatkoztatás Isten *tanító, felvilágosító cselekedete*, melynek *tárgya* teljes általánosságban véve az *igazság*. Ez lehet egy vagy több, természetes vagy természetfeletti úton megismerhető, mindenesetre a valláshoz tartozó, vagyis a világnézetet megalapozó. Nagy súlyt kell fektetni arra, hogy mögötte *Isten csalahatalan és soha nem csalatkozó tekintélye* áll mint megdönthetetlen legfensőbb érv, mert itt a magát kinyilatkoztató Isten tanúskodik a kinyilatkoztatott igazság mellett. A kinyilatkoztatás ennél fogva *Isten megszólalása, beszéde*, melynek célja az ember felvilágosítása, mert Isten ezen az úton tanítja meg emberi teremtményét az igazság ismeretére. Hozzájárul mindehhez *az ész természetfeletti megvilágosítása*, ami lényegesen hozzátartozik a kinyilatkoztatáshoz. Az emberi értelem általa válik képessé az úgynevezett hittitkokat (pl. a Szentháromság, Oltári-szentség stb.) elfogadni és igaznak tartani.

Ez tehát a kinyilatkoztatás, mint az igazság

megismerésének biztos forrása. Vagyis Isten hozzánk intézett szava, amelyben minden benne foglaltatik, amit tudni kell és érdemes.

*

A magát kinyilatkoztató Isten szava már régen, hiszen évezredek választanak el ezen üdvtörténetileg fontos pillanattól, elhangzott. A kérdés most már csak az, hogy hagyott-e nyomot maga után, keltett-e visszhangot és ha igen, ki őrizte meg számunkra, hol találjuk meg e nélkülözhetetlen kincset?

A válasz egyszerű: *a kinyilatkoztatás forrásaiban.*

Ezek: *a hagyomány és a Szentírás, a Biblia.*

Az előbbivel most nem foglalkozunk, mert ez túlnövi könyvünk szűk kereteit.

Az utóbbi, a biblia képezi írásunk tulajdonképeni tárgyát. Erre akarjuk az igazságot kereső és világnézete kialakulásáért keményen küzdő értelmiség figyelmét felhívni és ehhez a páratlan forráshoz akarjuk a magyar katolikus nagyközönséget odavezetni, hogy korlátlanul merítse belőle az egy és igaz, a valóban boldogító világnézet éltető vizét.

*

Mi a biblia, mint a kinyilatkoztatás, vagyis az igazság forrása?

Istennek a Szentlélek sugalmazása alatt emberek által írott szava. (Tanquerey, Dogm. I. 1146.)

E rövid és velős meghatározáshoz a következő magyarázatot fűzzük:

A biblia elsősorban Isten írásba foglalt ígéje.

A szentatyák még szebben fejezik ki ezt az igazságot és „*Isten hozzánk intézett, nekünk írt leveléről*” beszélnek. „Mennyei hazánkból kaptunk levelet; ez a Szentírás, ami arra int, hogy méltó életet éljünk” — mondja pl. Szent Ágoston. Isten egyébként azért foglalta írásba tanítását, a kinyilatkoztatott igazságot, hogy biztos alapot adjon hitünknek és azt megóvjá minden, az élő szót fenyegető, az idők folyása és az emberek gyarlósága által okozott változástól. Az élő szót ugyanis meg lehet hamisítani, félre lehet magyarázni, tehát az eredeti szándéktól és elgondolástól való eltérés lehetőségének van kitéve. Az írott ellenben változatlanul megmarad és biztosítéka annak, hogy a tanítás, vagyis a kinyilatkoztatás eredetiségén nem esik csorba. A biblia eredeti szövege tényleg megmaradt a hosszú évezredekken keresztül és ha ma kezünkbe vesszük, tudjuk, hogy általa Isten ígéje, kinyilatkoztatott tanítása jut el hozzánk meg nem másított formában. Az igazságot és csak az igazságot kereső embernek ennél nagyobb biztosíték nem kell: nyugodtan fordul a bibliához és meríti belőle az isteni tanítás élő vizét.

A biblia kizárólagos tárgya az örök üdvösség eléréséhez szükséges igazság. Ezt keressük benne és semmi egyebet. Szellemesen jegyzi meg Szent Ágoston: „Az evangéliumban egy szóval sem olvassuk, hogy Krisztus azt mondta volna: mennyei segítséget küldök nektek, hogy meg tudjátok magyarázni a nap és a hold pályáját. Keresztényekké akart minket tenni és nem matematikára megtanítani.” *Aki*

más szándékkal veszi kézbe ezt a könyvet és *nem az üdvösség útját keres benne, csalódní fog*, mert félremagyarázza az isteni szerző szándékát és olyasmi után kutat, amit Isten feleslegesnek tartott kinyilatkoztatni, mert effajta ismeretek nem szükségesek az üdvösséghez.

A biblia szerzője Isten. Szépen mondja Faulhaber bíboros, müncheni érsek: „A könyvek könyve, a biblia az isteni íge kis könyvtára. A Bárány vérével van írva és a Szentlélek pecsétjével van megjelölve.” Ha a bibliát olvassuk, Isten ígétét olvassuk, a Teremtő gondolatvilágába hatolunk bele és az örök igazság világosságával telünk el.

Az isteni szerző mellett emberek is szerepelnek mint eszköz Isten kezében, mint tolmács, aki az Úr szavát közvetíti. Az emberi szerzők azok, akik a biblia szent könyvét írásba foglalták és emberi szavak formájába öntötték azt, amit Isten sugallata révén közölt velük. Ezt XIII. Leó pápa klasszikus szavai teszik érthetővé és elfogadhatóvá a modern ember számára: „A biblia minden könyve és azok minden része, ahogy az Egyház is elismeri, a Szentlélek sugallata alatt keletkezett. Éppen ez a körülmény zár ki minden tévedést, mint eleve lehetetlen dolgot, mert elképzelhetetlen, hogy Isten, aki maga az örök igazság, tévtanok szerzője legyen.” (Providentissimus Deus.) A józanul gondolkozó modern ember tehát éppen a biblia emberi szerzőit mint közvetítőket és tolmácsokat irányító isteni ihletben (inspiratio divina) látja a minden kételyt eloszlató

kezességet, hogy valóban Isten ígétét találja meg a szent könyvekben és eme meggyőződéséből meríti a Szentírás iránt táplált mélységes bizalmát.

A *biblia érintetlensége* felett az Egyház örökös szent hivatásának megfelelően. Nem engedi, hogy szentségtörő kezek az ihletett szövegen a legkisebb változást is eszközöljék és az eredeti szöveg érintetlenségét veszélyeztessék. Az Egyház nem hiába őrizte a régi időkben a szent könyveket az Eucharisztia mellett a szentségházban. Tudja, hogy az élet kenyere mellett Isten ígéje táplálja az emberiséget és erősíti meg az üdvösséghez vezető úton.

A *bibliában használatos irány, másszóval a stilus is megleti a modern embert*. Ez nem az, amihez hozzászólt, és mindentől eltér, amit eddig olvasott. (V. ö. Wimmer: Az isteni tűz világa. Budapest, 1941. Korda. 76—81.) Éppen ez hat a mai emberre, mert mint Szent Ágoston mondja: „a bibliát csodálatos mélység és gyógyerejű egyszerűség jellemzi”. „Nyelvezete (stilusa) — jegyzi meg ugyanaz az egyház- atya — fennköltségével megszégyeníti a felfuvalkodott szellemeket (bölcseket), mélységével tiszteletre kényszeríti a gondolkozó fejeket, igazmondásával felüdíti a nagy lelkeket és leereszkedésével (alkalmazkodásával hozzánk) megerősíti a kicsinyeket.”

A két szövetség, az ószövetség és az újszövetség *harmóniája*, egymáshoz tartozása felvilágosítja a modern embert Isten fokozatosan, az emberi természethez alkalmazkodó eljárásáról, a megváltás hosszú és lelkiismeretes előkészítéséről és az idő

(történelem) szerepéről Isten terveiben és kormányzatában. A mai üres jelszavaktól és alap nélküli tévtanoktól félrevezetett ember meggyőződik róla, hogy „az ószövetségben burkoltan és elfátyolozva már benne van az újszövetség és hogy az újszövetség az ószövetség magyarázata”. (Szent Ágoston.) Ez a megállapítás állítja helyre a felbillent egyensúlyt és nyugtatja meg a faji alapon nyugvó modern valláselmélet tételeinek tarthatatlansága felől.

A biblia a legmagasabb szellemi igényt is kielégíti és a tudnivágyás legégetőbb szomjúságát is tökéletesen oltja. „A biblia mélysége oly fenséges, — mondja Szent Ágoston — hogy naponta kellene vele foglalkoznom, még akkor is, ha kora ifjúságomtól késő öregkoromig semmi egyebet sem tettem volna, mint a Szentírást nyugodtan, lelkiismeretesen és minden szellemi tehetséggel tanulmányozni.” Ha olyan lángelme, mint Szent Ágoston, kénytelen bevallani, hogy a biblia mélysége kifürkészhetetlen, akkor a kutató ember — mégha lángelme is — éppen eleget talál benne, hogy megalapozza világnézetét, megismerje az igazságot és kielégítse jogos tudnivágyását.

*

Az örökké kérdező emberrel a kinyilatkoztatás forrását, a bibliát kell megismertetni. A Szentírást kell kezébe adni, s akkor majd úgy jár, mint Szent Ágoston, aki ifjúkora emlékeit idézve ezt írja vallo-másaiban: „Elhatároztam, hogy figyelmemet a Szentíráásra irányítom, mert tudni akartam, hogy milyen.

És íme, amit találtam, az az igazság volt, ami elzárkózik a büszke ember elől és kinyílik a gyermek előtt, ami alacsonynak és szegénynek látszik annak, aki még csak közeledik hozzá, és hatalmassá, titokterhessé válik az előtt, aki behatol világába."

A biblia a modern emberre is ugyanily hatással lesz, aki ezzel már el is jutott az igazság teljes ismeretébe és a világnézet kialakulásának beteljesülésébe torkolló út áldott kiindulópontjához, feltéve azonban, hogy szerényen lépi át a biblia isteni világának küszöbét és előttétet nélkül tekint körül az isteni igazság merészívelésű dómjában.

És most, mikor végre a szentélyhez közeledünk és már-már az igazság kapuján kopogunk, *Pascal* híres mondására gondolunk és ezzel lépjük át a küszöböt: „*A bibliában elég lényesség van, hogy meg tudja világosítani a kiválasztottakat és elég homály, hogy őket alázatosságra nevelje. Elég homály, hogy a megátalkodottakat elvakítsa, viszont elég világosság, hogy ne legyen mentségük, ha elkárhoznak.*”

MÁSODIK RÉSZ:

ISTEN FELELETE

1. Az istenfogalom a bibliában

Istent soha senki nem látta. (Ján. 1, 18; 6, 46; I. Tim. 6, 16; I. Ján. 4, 12.)

Hogy megismerjem őt, írja Szent Pál a filippieknek (3, 10.), és ezzel az egész emberiség nevében beszél. Mert a láthatatlan Istent, akinek nyomait mindenütt megtaláljuk, akarja megismerni minden ember. Másszóval el akar jutni a tiszta, a világos, az igaz istenfogalomhoz. Ez az, mi elsősorban érdekli és erre az égető kérdésre akar kielégítő, tudnivágyásához mért feleletet kapni. Feleletet akar és feleletet kap. Isten kinyilatkoztatja magát és feltárja — amennyire emberi elme elbírná — titkait és — mint az előző részben megállapítottuk — az írásba foglalt kinyilatkoztatásban, a bibliában válaszol az örökké kérdező embernek.

Aki tehát kezébe veszi a Szentírást, Isten arcába tekint, világosan látja — az emberi természet méreteinek megfelelően — Isten tökéletességét, úgyhogy fokozatosan kialakul benne az istenfogalom, minden

világnézet alapja és minden életszemlélet tengelye, gyökere.

*

Mit lát a biblia csodálatos világában a kutató ember?

Első pillantásra Istent osztatlan egységében, imádandó felségében és felülmúlhatatlan tökéletességében.

Csak miután körültekintett és hozzászólt Isten végtelen távlataihoz és megtanult látni, ismeri fel (a kinyilatkoztatott íge alapján) az *Egységben a Háromságot*, az Atyát, a Fiút és a Szentlelket.

Az első isteni Személlyel kapcsolatban megtalálja a lét kiindulópontját, az egy Isten kimeríthetetlen termékenységű atyaságát.

A második isteni Személyben felismeri a Logoszt, az Igét, az Atya megszemélyesült önismeretét, gondolatát, minden teremtetett lény őskéjét, aki éppen ezért a bukott emberi nem Megváltója.

A harmadik isteni Személy tüzében megismerkedik a szeretettel mint összekötő kapoccsal és mindent megszentelő erő forrásával.

Pillantása végül annyira megtisztul, hogy meglátja Istenben a cselekedet folytonosságát, ami kifelé a soha meg nem szűnő teremtésben, létfenntartásban, kormányzatban, összetartó erőben és végső üdvöztetésben nyilvánul meg.

*

A kinyilatkoztatás, az örök igazság mérhetetlen dómjának küszöbén *a biblia azzal fogadja a tudni-*

vágyó embert, hogy Isten, kinek létezéséről a természetfeletti világosságot megelőzően már a természetes értelem logikája meggyőzte, a *legfelsőbb lény*, mindent betöltő *lélek*. Mennyi megterhelhetetlétől, téves fogalomtól és nevetséges előítéllettől szabadul meg az értelmes ember, midőn Szent Pál szavait olvassa: „Mert az Úr a Lélek; ahol pedig az Úr Lelke, ott a szabadság.” (II Kor. 3, 17.) Ezen az igazságon valóban elgondolkodhatik. Új meglátások nyílnak meg előtte. E távlatokban érik meg a tiszta istenfogalom és ez alapozza meg a lélek ujjongó szabadságát, ami voltaképpen az emberi lélek gátlástól mentes útja a mindent betöltő Lélek, vagyis Isten felé.

A mi Istenünk kimerithetetlen kútforrás, tanítja a biblia. A modern élet ijesztően szűk kereteiből a végtelenbe kivágyakozó embert valósággal megkapja, midőn Sirák fia szavait olvassa Isten ragyogó tökéletességeinek felsorolása végén: „Még sokat mondhatnánk, de szavunk elégtelen; a beszéd vége pedig: Ő vagyon mindenben! Ha dicsőítjük, meddig jutunk el? (Sir. 43, 29. 30.) Nem sokra jutunk, ha dicsőíteni akarjuk, mert még csak végiggondolni sem tudjuk mindazt, ami és ami benne találtatik, semhogy valahogyan kifejezni tudnók.

Kimerithetetlenségében, végtelenségében tökéletes. A kutató ember ezzel már el is jutott az eszményképhez, melynek ragyogó, diadalmas szépsége felszabadítóan hat az életben tapasztalt eltorzulás és gyarló tökéletlenség után. Megrendülve olvassa

Nehemiás könyörgésében: Uristen!... Te félelmetes, hatalmas, igazságos, irgalmas és egyedül jó király! Egyedül segítő, egyedül igazságos, mindenható, örök, aki megszabadítasz... minden bajtól. (II Makk. 1, 24—25.) Ennyi tökéletesség és szépség láttára a modern lélek is megittasul és megérti, hogy ezt az *Istent szeretni kell*. Megérti az ószövetségi embert, akit a bölcsesség (Isten) szépségének látása elragadtatásba ejt és mélységes meggyőződéssel mondja vele: szerelmes lettem szépségébe. (Bölcs. 8, 2.)

A végtelenül szép és tökéletes Isten maga az abszolút termékenység, a kifogyhatatlan teremtő erő, minden lét kiindulópontja. A kinyilatkoztatás könyveiben alig vázolta ezt szebben valaki Sirák fiánál: Nézd a szivárványt — írja — és áldjad alkotóját, mert igen gyönyörű a pompájában; átfogja az eget nagyszerűségével; a Magasságbeli keze feszítette ki. (Sir. 43, 11—12.) Mily egyszerűen fejezi ki e termékenységet a Zsoltáros: Mert Ő szólott és lettek, Ő parancsolt és létrejöttek. Felállította őket mindörökkön-örökké s el nem múló törvényt szabott nekik. (118, 5—6.)

Jó az Isten. Ő az abszolút jóság. Elragadtatva éneklí a Zsoltáros: Uram, mily bőséges az édességed (jóságod), melyet elrejtettél a téged félőknek, melyet a benned bízóknak juttatsz. (30, 20.)

Mindemellett végtelenül igazságos: Te igaz vagy Uram, és igazságos minden ítéleted, minden utad pedig irgalom, hűség és igazságosság, mondja a könnyek között fohászkodó Tóbiás. (3, 2.)

Az igazságos Isten irgalmas, irgalmassága nem ismer határt. A legszebbet és legmegnyugtatóbbat, amiben az anyai megértő és megbocsátó szeretet minden jótévő mélysége bennefoglaltatik, Izaiás próféta mondotta: Megfeledkezhetik-e gyermekéről az asszony, hogy ne könyörüljön méhe fián? De még ha ez meg is feledkeznék, én (Isten) még akkor sem feledkezem meg rólad. (49, 15.)

A végtelen tökéletességű Isten örök vonzóerő. Életünk értelme abban áll, hogy hozzá közeledjünk és benne találjuk kicsendülésünket. *Isten ennél fogva az örök végcél. Egyikünk sem él önmagának és senki sem hal meg önmagának; mivel az Úrnak élünk, amíg élünk, és az Úrnak halunk meg, amikor meghalunk. Azért akár élünk, akár halunk, az Őrei vagyunk,* írja Szent Pál a rómaiaknak. (14, 7—9.) *Kitartással fussuk meg az előttünk levő küzdőteret, feltekintvén a hitnek szerzőjére és bevégezőjére, Jézusra,* mondja a zsidókhoz írt levélben (12, 1—2) és ezzel világosan kimondja, amit már az ószövetség könyvei is annyiszor hangoztatnak, hogy életünk célja és tartalma Isten.

Rendkívül megnyugtató és felemelő hatással van mindnyájunkra, hogy *Isten*, aki életünk célja, örök, mert ebből világosan következik, mint egy későbbi fejezetben látni fogjuk, hogy *mi is az örökkévalóságra vagyunk teremtvé.* Arról, hogy Isten örök, talán Izaiás ír legszebben: *Vajjon nem tudod-e vagy nem hallottad-e: örökkévaló Isten az Úr, Ő, aki a föld határait teremtette. El nem lankad és el nem fárad*

(egyes szövegkutatók szerint: *nem öregszik*) és bölcsége *kifürkészhetetlen*. (40, 28.) Te azonban, mondja a Zsoltáros, ugyanaz maradsz és éveid el nem fogynak (102, 28.), ami alatt az örökkévalóság teljességét érti.

A modern ember, aki ezeket és a hasonló szövegeket olvassa, világos fogalmat alkot magának az egy és osztatlan Istenről. És ezzel már megvan benne az adottság ahhoz, hogy Istenben a kinyilatkoztatás segítségével meglássa a három személyt és az emberi felfogóképeség keretén belül megértse az Atya, a Fiú és a Szentlélek jellegzetes természetét és a belőle következő, az emberiséget érintő működést.

*

Az írásba foglalt kinyilatkoztatás, a biblia útján megismerjük az *egy Istenben a három személyt*.

Elsősorban az *Atya képe* bontakozik ki tökéletesen. *Nekünk... egy Istenünk van, az Atya, akiért van minden, és akiért vagyunk mi*, írja Szent Pál a korintusiaknak. (I Kor. 8, 6.) A modern ember e szavakban felismeri Isten atyasága lényegét, az életet elindító termékenységet és a végcélt, amelyben az emberi teremtmény megtalálja beteljesülését és boldog kicsendülését. Megerősíti és elmélyíti ezt Szent János evangéliumában Krisztus szava: „Az Atyának élete vagyon önmagában” (Jn. 5, 26.), vagyis ő az élet teljessége és tőle származik minden élet. Idevág és remek kiegészítésül szolgál továbbá, amit Krisztus mond: *Az én Atyám mindezeideig szabadon munkálkodik* (u. o. 5, 17.), vagyis ő az abszolút

tevékenység (akció), aminek minden emberi cselekvés és munka csak halvány visszfénye, amennyiben az Atya tetteirejének a teremtménybe öntött megnyilvánulása. Érthető, és ez teljesíti be az Atyáról alkotott tiszta fogalmat, hogy Krisztus őhozzá vezet mindannyiunkat és őt jelöli meg, mint életünk és törekvésünk eszményképét. Ezért mondja: *Legyetek tökéletesek, miként a ti mennyei Atyátok is tökéletes.* (Mt. 5, 48.)

Az Atya után Egyszülöttjét, a Fiút ismerjük meg.

Külsőleg, ami emberi természetét és arculatát illeti, az evangéliumban találjuk meg a tökéletes, a történelmi valóságot fedő Krisztus-képet.

Belsőleg, ami istenségét illeti és annak az emberi arculat remek vonásain átszűrődő fényességét, részben Szent János evangéliuma első fejezetében, részben Szent Pál leveleiben találkozunk a tökéletes, az isteni valóságnak megfelelő Krisztusarccal. Mi, e könyv szűk kereteire való tekintettel, *csak a belső arculattal foglalkozunk.* Szemléletünkben Szent János páratlan Krisztológiájára (Krisztustan) támaszkodunk, melynek főbb vonásai a következők:

Krisztus az Atya Igéje, a Szentháromságban megismerésült önmegismerése, gondolata. Kezdetben volt az Ige és az Ige Istennél volt, és Isten volt az Ige. Ez volt kezdetben az Istennél (Atyánál) (Ján. 1, 1.). Az Ige, mint mondtuk, az Atya kimondott, tehát a Szentháromságban megismerésült gondolata. Istennél volt, vagyis az Atyából

sarjadt az örökkévalóságot átölelő nemzés által. Az Ige Isten, vagyis mint az Atya megismerésült gondolata, egylényegű vele. Az örökkévalóság kifürkészhetetlen méhében, vagyis az abszolút kezdetben, melynek kifejezésére egy nyelven sincs megfelelő szavunk, csak az Ige volt az Atyán kívül, vagyis az Atyánál.

Az Ige a teremtés ösképe, vagyis a teremtés (minden létezőre vonatkozólag) az Atya benne kimondott gondolata (terve) szerint ment végbe. Ezért olvassuk Jánosnál: *Mindenek őáltala lettek, és nélküle semmi sem lett, ami lett.* (U. o. 1, 3.)

Az Ige továbbá az élet teljessége: Őbenne élet volt, folytatja János evangélista. Krisztus szavai élesen rávilágítanak János tanításának mélyebb értelmére: Mert miként az Atyának élete vagyon önmagában, azonképen adta a Fiúnak is, hogy élete legyen önmagában (Ján. 5, 26.). Az élet tehát ugyanazon teljességben van meg benne, mint az Atyában, azért mondja magáról: Minden, ami az Atyámé, az enyém. (Ján. 16, 15.)

Az Ige, mint az élet teljessége, az emberek világossága. És az élet volt az emberek világossága, mondja János (1, 4.). A Fiúban mint a teremtés ösképeben izzó élet eredője, okozója és forrása minden természetes, de főleg természetfeletti életnek. Krisztus, mint a természetes és természetfeletti élet oka és kiindulópontja ragyogó világosság, melynek fényessége az egész teremtést elárasztja.

János arra is kitér, hogy mi okozza az Ige által keltett ellentmondást és már evangéliuma kezdetén feltárja az úgynevezett Krisztustragédia gyökerét: És a világosság a sötétségben világít, de a sötétség azt föl nem fogta. (1, 5.) És hozzáfűzi (a Megtestesültet illetően): A világban vala... és a világ őt meg nem ismeré. Tulajdonába jöve, de övéi őt be nem fogadák. (1, 10—11.) A heves ellentmondás, a Krisztus ellen elindított irgalmatlan hajsza, ami a Golgota magaslatán éri el tetőpontját (gyönyörűen ír erről Izaiás próféta az 53-ik fejezetben), *voltaképen a sötétség szenvedélyes tiltakozása a világosság ellen.* Az emberiséget ellepő és elvakító sötétség pedig nem szerepel a teremtés eredeti terveiben, hanem az ember műve, vagyis az eredeti bűn következménye. Erre, vagyis a bűn sötétségére és a nyomában fakadó tudatlanság homályára céloz Izaiás, midőn a világ nyomorúságát szembeállítja Isten országa dicsőségével: *Ime sötétség borítja a földet és homály a népeket.* (60, 2.) Nem csodálkozhatunk tehát, ha a megtestesült Ige, aki *a világ világosságának* nevezi magát (Ján. 8, 12.), a küzdelem pergőtüzén keresztül vág magának utat a sötétséget megsemmisítő győzelemhez, hogy beteljesüljön Izaiás szava: *De fölötted (Isten országa) felragyog az Úr, és dicsősége megnyilvánul rajtad. Népek jönnek majd világosságodhoz* (ami az Egyház missziós tevékenysége által már beteljesült) *és királyok a neked támadt fényességhez.* (60, 2—3.)

Az isteni Ige emberi alakot öltött, vagyis a meg-

testesülés útján egy személyben egyesítette az isteni és az emberi természetet és (mint a történelmi Krisztus) megjelent közöttünk. Az isteni tökéletességet az emberi élet eleven formájába öntötte és ezáltal megtanította az Atya követésére, vagyis az örök célunknak megfelelő életre. Ezt fejezi ki Szent János, mikor a következő sorokat írja: *És az Ige testté lőn és miköztünk lakozék; és látók az ő dicsőségét, ki tele volt malaszttal és igazsággal.* (1, 14.)

A megtestesült Ige tanítómesterünkké, életutunkká vált. Ő, aki elmondotta magáról, hogy ő az út (Ján. 14, 6.), teljesen átalakította életünket és a megváltás alapján megtett Isten gyermekévé, fel-emelt a természetfeletti világrendbe és kinyitotta előttünk az örökkévalóság évezredeken át zárva maradt kapuját. János ezt a következőképen fejezi ki: Mindazoknak pedig, akik befogadták, hatalmat ada, hogy Isten gyermekeivé legyenek, azoknak, kik hisznek az ő nevében, kik nem a vérből, sem a férfi indulatjából, hanem Istenből születtek. (1, 12—13.)

A mondottak után nem kell külön megemlítenünk, hogy az Igét, Isten egyszülött Fiát, Krisztust csak a Szentírás fényességében lehet tökéletesen megismerni, mégpedig annyira, hogy ez az ismeret elegendő ösztönzés legyen üdvözítő követésére.

A bibliában természetesen *a harmadik isteni Személlyel* is találkozunk és bőséges alkalom kínálkozik a Szentlelket illető fogalmaink tisztázására. Mózes első könyve, az emberiség őstörténete is megemlékezik róla: *A föld azonban pusztá és üres*

volt és sötétség volt a mélység színén: de az Isten Lelke ott lebegett a vizek felett. (1, 2.) Ki ez a Lélek, aki az idők őshajnalán ott lebeg a kialakuló-félben lévő teremtség, az isteni remekmű, a kozmosz fölött? Az Atya Lelke: *Nem ti vagytok, akik beszéltek*, mondotta Krisztus az apostoloknak a híres küldő (missziós) beszédben, *hanem az Atyátok Lelke az, mely szólal belőletek.* (Mt. 10, 20.) Az Atya Lelke a Fiú Lelke is: *Isten elküldé Fiának Lelkét szívetekbe*, írja Szent Pál a galatáknak, *aki azt kiáltja: Abba! Atya!* (4, 6.) Mint az Atya és a Fiú Lelke az igazság Lelke: *És én kérni fogom az Atyát*, mondja Krisztus az utolsó vacsoránál, *és más Vigasztalót ad nektek, hogy veletek legyen mindörökké: az igazság Lelkét.* (Jn. 14, 16—17.) A vigasztaló Szentlélek az Atyától (Jn. 14, 16.) és a Fiútól (Gal. 4, 6.) ered. Ő bocsátja meg bűneinket: *Vegyétek a Szentlelket*, mondja Krisztus apostolainak, *akiknek megbocsátjátok bűneiket, megbocsáttatnak nekik.* (Jn. 20, 22.) Tőle kapjuk az istengyermekség szellemét: *És az én lelkemet adom majd belétek, és gondoskodom róla, hogy parancsaim szerint járjatok és törvényeimet megtartsátok.* (Ez. 36, 27.) Tőle származnak a lelki ajándékok, amelyek oly nagy mértékben segítik elő bennünk az életet. Gyönyörűen és részletesen vázolja ezt Szent Pál a korintusiakhoz írt első levélben. (12, 8. stb.) — A biblia, mint az eddig mondottakból kitűnik, mély

bepillantást nyújt az isteni Lélek lényegébe és csodálatos működésének misztikus világába.

*

A Szentírás világosságában végül megismerkedünk a háromszemélyű egy *Isten cselekedeteivel*. Szent Pál *építőnek és alkotónak* nevezi (Zsid. 11, 10.) a teremtő Istent. A bölcsesség könyve meg arról beszél, hogy Isten, aki a kicsit és nagyot teremtette, egyaránt *viseli gondját* mindegyiknek. (6, 8.) Ő tehát a nagy *életfenntartó és kormányzó*, maga a *jóságos gondviselés*.

Könyvünk szűk terjedelme nem engedi meg, hogy erre vonatkozólag is részletekbe bocsátkozzunk. Mondanivalónkat ezért csak arra a megjegyzésre korlátozzuk, hogy a bibliában *az örökké cselekvő, szünet nélkül tevékeny Isten működésének nagy misztériumai* is feltárulnak és mi halandó emberek bőséges bepillantást nyerünk az isteni tevékenység csodálatos világába.

Mondanunk sem kell, hogy ez mennyire megfelel a modern ember igényeinek, mily közel hozza őt Istenhez és hány, eddig még csak kialakulófélben lévő, tehát ki sem mondott kérdésre ad megnyugtató és tökéletesen kielégítő feleletet.

*

Aki a jelenkor sokat zaklatott emberének szomjúságával keresi Istent, az sok hiábavaló fáradságtól és meddő kereséstől óvja meg magát, ha egyszerűen és elfogulatlanul a Szentírást veszi kézbe és az isteni kinyilatkoztatás írásba foglalt szavában keresi az

istenfogalom tökéletes kikristályosodásához szükséges világosságot.

A ragyogó világosság valóban nem késik. Hamarosan felfakad a lélekben és elárasztja az olvasót, hogy könnyebben meglássa és felismerje a lelke titkos szentélyében lakozó és működő Istent.

2. A biblikus Krisztus-kép

A természetfeletti világrend és vele való kapcsolatunk, a vallás tengelyszerepet játszik az életben olyannyira, hogy nem lehet tudomásul nem venni vagy észrevétlenül elsiklani, elmenni mellette. A modern ember is minden pillanatban és a legkülönbözőbb alkalmakkor vagy okokból beleütközik, találkozik vele. És benne Krisztussal, mert a természetfeletti valóság Krisztusban és Ő általa válik hozzáférhetővé. Ő nyitja meg számunkra a túlvilág kapuját, közvetíti, vagyis adományozza értékeit, szakítja fel éltető forrásait és vezet el az örökkévaló beteljesüléshez. Aki az életben a vallással találkozik, az Krisztussal jön össze, annak maga a Megváltó keresztelzi életútját. Érthető tehát, hogy a ma embere sokat foglalkozik Krisztussal és feltétlen ismerni akarja őt.

Isten jóságosan megelőzött ebben is és végtelesen egyszerűvé tette az Egyszülöttjéhez, a Megváltóhoz vezető utat. Torlaszokat csak az emberi felfuvalkodottság, büszkeség, gög és a szerencsétlen szkepszis emelt rajta. Tudomásul kell tehát vennünk,

hogy torlaszok igenis vannak, és pedig nagy számban és hogy az istenkereső embernek előbb szabaddá kell tennie az utat, hogy eljusson a Logoszhoz és megismerje Krisztust. A „mindenhez jobban értők”, a bonyolultak és a bonyodalmat okozók problémát csináltak Krisztusból, aki minden, csak nem probléma, kitalálták Krisztus lélektanát és használhatatlan forgácsokra, szűrős és bántó szilánkokra analizálták őt, aki maga a megoszthatatlan egység. A forgácsrengetegben elvesztették az eredeti Krisztusképet és tönkre tették magukat, amennyiben végleg eltorlaszolták lelkükben a Hozzá vezető utat. Az istenkereső modern embernek ezt a veszélyt kell kikerülnie, ami sikerülni fog, ha Isten útjára lép, a kinyilatkoztatáshoz fordul és az Úr írott szavát, a bibliát kérdezi meg, hogy mit tartson Krisztus felől.

Az Írás majd válaszol.

Hogy hogyan és mit, azt összesűrített formában és rövidített módon az alábbiakban mutatjuk meg.

*

Az Írás előbb az előzményekre utal és megmondja, hogy miért kellett Krisztusnak eljönnie. Ezzel kapcsolatban és közvetve egy másik égető kérdésre is felel, amennyiben feltárja az élet misztériumát, megmagyarázza jelenlegi sorsunk tragikumát és odavezet Krisztushoz, aki kiút a magunkteremtette káoszból és megoldása küszködő életünknek.

Az említett előzményeket azzal kezdi vázolni, hogy elénk állítja az embert a teremtes üdeségével homlokán, az istengyermekség kegyelmével szívében,

az ártatlanság hamvas méltóságával egész lényében. Az embert, ahogy Isten teremtette és ahogy akarta, hogy legyen.

Nem lehet megrendültség nélkül olvasni az ember teremtésének történetét és nem lehet sajtó fájdalom nélkül gondolni arra, amit a sorok között találunk: ez Isten kimondhatatlan szeretete és a nyomában fakadó boldogság. A modern ember itt megismerkedik a tökéletes emberrel, ahogy a Teremtő kezéből kikerült és akinek a mai embertípus csak eltorzult és halvány visszfénye. És megérti, hogy minden, ami benne még nemes, értékes és magasbátor, innen van: a jelenbe átmentett szerencsés maradványa az első embernek, akit még nem érintett és terített földre a megromlás vihara. Új távlatok nyílnak meg a múltban révedező szem előtt és megérti azt, amit manapság oly kevesen értékelnek kellőképpen: Isten legnagyobb adományát, az életet és a busás humuszában megtermett emberi méltóságot. (Lásd: Gen. 2. Ügyeljünk a pompás keretre, amibe Isten emberi teremtménye életét beállította!) Meg fogja érteni Szent Ágoston kijelentését, amely szerint „azért létezőnk, mert Isten jó” (De doctr. I, 32, 35.), és hálás lesz Szent Ambrusnak, aki évszázadokkal ezelőtt kifejezte azt a gondolatot, ami a fennebb említett és a biblia által plasztikusan szemléltetett keret láttára eltölti, hogy „a világ értéktelen marad, ha Isten gondviselése nem állít bele valakit, aki használni tudja”. (In Psalm. 118, 10, 7.)

A biblia arról is beszél, hogy mi változtatta meg

ezt a boldog helyzetet és minek köszönjük jelenlegi, sokat vitatott állapotunkat. Gyermekded egyszerűséggel vázolja az ősbűn, az emberi nem bukása történetét. (Gen. 3.) A józan gondolkozású és tárgyilagosan ítélő modern ember rögtön kihámozza a biblia jelentéséből a lényegét és megállapítja, hogy az emberiség romlásának eredője a felfuvalkodottság, a büszkeség, a vágyakozás az abszolút függetlenség után. (Gen. 3, 5.) Éppen elég lélektani műveltséggel rendelkezik ahhoz, hogy belássa, *menynyire meg kellett romlania az emberi természetnek* a tiltott cselekedet folytán (eltekintve annak következményeitől, hogy az első emberpár eljátszotta a megszentelő kegyelmet és nem volt többé képes természetfeletti életre), hiszen ez felrobbantotta a védőgátakat, felszabadította a szenvedélyeket (Gen. 3, 10—11.), és azzal is tisztában van, — hiszen eléggé ismeri az átöröklés törvényeit — hogy ez a szerencsétlen fordulat nem maradhat *súlyos, az egész emberi nemet sujtó következmények nélkül*. (U. o. 3, 23.) Most már valóban nem kell sok hozzá, hogy áttekintse a helyzetet és nyitjára jöjjön az életben mutatkozó romlottságnak, fertőnek és a benne érvényesülő káosznak, ami — és ez eléggé feltűnő — az állatvilágra és az egész földre (természetre) kiterjed. (V. ö. Róm. 8, 22.) Ezek után már tudja, hogy hol keresse a véres háborúk, a felkelések, a tömeges öldöklés, a bosszúszomjas önzés és a féktelen, mindent magával rántó és megfertőző érzékiség forrását. A biblia olvasása — csak úgy mellékesen legyen

megjegyezve — az élet misztériumába is mély bepillantást nyújt, és irgalmatlanul lerántja a mélységes nyomorúságunkra és bukott voltunkra aggatott, emberi hiú és önámító hazugság készítette álarcot és világosságot fakaszt ott, ahol legnagyobb szükség van világosságra.

A biblia azonban arra is megtanít, amit tudnunk kell, hogy megismerjük az isteni Jóságot és el ne vesszünk kétségbeesésünkben: kinyilatkoztatja a *tetten ért első embernek adott ígéretet: a megváltást.* (Gen. 3, 15.) Ezzel már Krisztushoz és a megszabadulásunkban nagy szerepet játszó Boldogasszonyhoz vezet. (Az, aki a bibliát tanulmányozza, az Ószövetségben majd megtalálja a Megváltás ígéretét illető kinyilatkoztatás fokozatos kibontakozását és megismerkedik a Krisztus-arccal, ahogyan azt az Ószövetség közvetíti.)

Az igazságot kereső ember ennek alapján megismerkedik Krisztus földi küldetésének előzményeivel, a Megváltás ószövetségi szerepével és ezzel már közelebb jut a *kereszténységben döntő szerepet játszó Krisztocentrizmus* megértéséhez és így kialakul benne a lelki adottság, ami nélkül nem lehet Krisztus istenemberi egyéniségével foglalkozni és szentséges fiziognómiáját, lelki arculatát tanulmányozni.

*

Az említett adottságokkal megajándékozott ember könnyebben fogja fel Krisztus, a Megváltó istenségének misztériumát és mindazt, amit a kinyi-

latkoztatás a biblia útján közöl erre vonatkozólag az emberiséggel.

Az előző pontban már vázoltuk Szent János evangélista közvetítette Krisztus-fogalmat és ezzel kapcsolatban röviden rávilágítottunk a Logosz, Isten Igéje lényegére, vagyis foglalkoztunk Krisztus istenségével. Szent Pál leveleiben pedig megtaláljuk a szükséges kiegészítést és a kellő elmélyítést. (V. ö.: Róm. 1, 4; Kol. 2, 8; Kol. 1, 16; Fil. 2, 10. Az Apostol a zsidókhoz írt levélben kimutatja Krisztus istenségét és megmagyarázza örök főpapi tevékenységének lényegét. E levél tanulmányozása tehát lényegesen hozzájárul a Krisztus-fogalom kialakulásához és világosan kidomborítja a szoros kapcsolatot az Ószövetség és az Újszövetség között.)

Krisztus szent emberségére vonatkozólag a már említett evangéliumokon kívül Krisztus földi életének szépségeivel ismerkedünk meg. (Bőséges felvilágosítást Szent Pál leveleiben találunk, így Fil. 2, 7; Róm. 5, 15; I Kor. 15, 21; I Tim. 2, 5; Zsid. 2, 10 és 4, 5.) Mindezt Szent János evangélista erősíti meg, aki oly gyönyörűen mondja, hogy minden lélek, amely vallja, hogy Jézus Krisztus testben eljött, Istentől van. (I Ján. 4, 2.) A biblia tanítása tökéletesen feltárja előttünk Krisztus szent embersége kifogyhatatlan szépségeit és rajtuk keresztül elvezet a benne rejlő Isten imádásához; ezért mondja Szent Ágoston: „Higgy a testben megjelent Krisztusban, és akkor eljutsz ahhoz a Krisztushoz, aki Istentől született.” (In Psalm. 112, 2.) Ez a Krisztus-fogalom

tökéletes kialakulása és legszebb gyümölcse: Krisztusban, az Istenemberben összpontosított hit, ami tüzével mindent átizzít és a gyakorlatban mint Krisztocentrizmus jelentkezik.

Az Istenemberről gyönyörűen nyilatkozik a Szentlélek Szent Pál apostolnak az efezusiakhoz írt levelében. Eszerint (1, 10.) Krisztus, az Istenember, aki az idők teljességét hozza magával, mindent helyreállít, ami az égben és a földön van. Az Istenember ennél fogva szinte szintézise, összefoglalása mindannak, ami az égben és a földön van, különben szó sem lehetne az említett helyrehozatalról vagy megújításról. Ez volt az Atya akarata, ezzel a misszióval küldötte hozzánk (u. o. 1, 9.) és ezért közvetítő az Istenember Isten és az emberek között, ő, aki mindnyájunkért váltságul adta magát. (I Tim. 2, 5.) Itt önkénytelenül arra kell gondolnunk, amit a maronita liturgia egyik könyvében olvassunk: istenségedet a mi emberségünkkel és emberségünket a Te istenségeddel egyesítetted ó Urunk, a Te életedet a mi halandóságunkkal és a mi halandóságunkat a Te életeddel. Magadhoz vetted a mienket és a Tiédet nekünk adtad lelkünk üdvösségére. Dicsőség neked mindörökké!

A biblia — ez már az eddig mondottakból kitűnik — tökéletes Krisztus-fogalmat közvetít. Minél többet foglalkozik a modern ember a bibliával és minél őszintébben törekszik benne elmerülni, annál jobban megismeri Krisztust, annál szorosabban csatlakozik hozzá és annál önzetlenebbül szereti őt, aki mindenekfelett szeretetreméltó. Igaza van tehát

XIII. Leó pápának, aki szerint mindazt, amit az emberi nem szeret, remél és kíván, megtalálja Isten egyszülött Fiában. Ő üdvösségünk, életünk és fel-támadásunk! Aki elszakad tőle, saját romlásába rohan. (Properante ad exitum.)

*

A biblia, miután feltárta Krisztus, az Ige meg-testesülésének előzményeit és bevezetett a beteljesülés, vagyis Krisztus megjelenése misztériumának szépségeibe, a következményekre is rávilágít és figyelmeztet, hogy Ő az Istenember, a mi életünk (Ján. 14, 6.), az a diadalmas, teljes és örök élet, ami Isten elhatározása szerint sorsunk és osztályrészünk. (Ján. 3, 36.)

A biblia ezzel az örökké nyugtalankodó modern ember legégetőbb és legsürgősebb kérdésére válaszol: kézenfogja, odavezeti Krisztushoz, térdre kényszeríti előtte és bevezeti őt az élet misztériumának csodálatos világába.

A modern ember előtt, akin eddig, sajnos, beteljesült Krisztus mondása: Szemetek lévén, nem láttok? (Márk 8, 18.), egyszerre fellebben a misztériumot fedő fátyol, úgyhogy világosan látja maga előtt *az élet célját*. Mondanunk sem kell, hogy ez Krisztus. Mily elragadtatással olvassa a Jelenések könyvében, hogy Krisztus az Alfa és az Omega, a Kezdet és a Vég, az Első és az Utolsó (Jel. 1, 8.), vagyis aki van, volt és eljövend, a Mindenható. Mennyi vigaszt talál Szent Pál kijelentésében, amely szerint egyikünk sem él önmagának, és senki sem hal

meg önmagának; mivel az Úrnak élünk, amíg élünk, és az Úrnak halunk meg, mikor meghalunk. (Róm. 14, 7.) És mennyi erő rejlik abban, amit Szent Pál még hozzáfűz: Akár élünk, akár halunk, az Úréi vagyunk. (U. o. 8.) Vagy abban, amit a filippieknek ír; hogy megmagyarázza nekik az életet és értelmét: Nem mintha már kezemben tartanám (a célt, vagyis annak az arénában felállított jelét, az oszlopot — az Apostol képletben beszél és az arénában rendezett versenyekkel, amelyek a filippiek között igen népszerűek voltak, hasonlítja össze az életet) vagy már tökéletes lennék, de törekszem rá, hogy magamhoz ragadjam, mert Krisztus is magához ragadott engem... elfelejtem, ami mögöttem van, és nekifeszülök annak, ami előttem van, s így törtetek a célra, annak a hivatásnak pályabérére, melyet az Isten onnan felülről adott Krisztus Jézusban. (3, 12.) Idevág még az is, amire oly szépen figyelmezteti a zsidóságból megtért keresztényeket: Mi is kitartással fussuk meg az előttünk levő küzdőteret, feltekintvén a hitnek szerzőjére, Jézusra, aki az előtte levő öröm helyett keresztet szenvedett, nem törődve a gyalázzattal; és (aki) Isten trónjának jobbán ül. (Zsid. 12, 2. stb. V. ö. még Zsid. 4, 1.) A modern ember, aki immár megismerte az élet célját és odatalált Krisztushoz, szívesen imádkozza a Zsoltárossal: Uram, vezess engem utadon, hogy hűségesen járjak előtted és szívem örvendezve félje nevedet. (85, 11.)

A bibliába foglalt kinyilatkoztatás az életcél után az *életútra is rámutat*. Ez, természetesen, szín-

tén Krisztus; ő nyilatkoztatta ki magáról, hogy ő az út. (Ján. 14, 6.)

Tudjuk, hogy úttá, a mi életutunkká örök főpapsága által vált. Ő az, aki naponta feláldozza magát érettünk, aki áldozatába belevonatkoztat minket is, aki az újszövetségi áldozat szakrális cselekményében minden egyházi évben felragyogtatja előttünk tökéletes életalakítása példáját, hogy megtanítson hasonlóképen élni, és aki az áldozati oltár szeretettől izzó máglyájáról belénk sugározza az életető szellemet, vagyis elevenné teszi szellemét bennünk.

Krisztus főpapságáról gyönyörűen beszél az írott kinyilatkoztatás, a biblia. A Krisztushoz közeledő, egyedül üdvözítő életutat kereső kifáradt ember szíve felmelegszik, mikor a biblia ezen részleteit olvassa és valahogyan úgy jár, mint az Emmausz felé tartó tanítványok, akikhez feleúton Krisztus csatlakozik és akik kénytelenek bevallani: nemde szívünk gerjedez vala bennünk, amint szólott az úton és megfejtette nekünk az Írásokat. (Lk. 24, 32.) Ez történik mindenkivel, valahányszor Szent Pálnak a zsidókhoz írt levelében lapozgat és az Apostol Krisztus örök főpapságára vonatkozó, az isteni Lélek sugallta tanítását olvassa. Ezúttal nem nyujtunk szemelvényeket, hanem arra kérjük az olvasót, üsse fel Szent Pál remek levelét, tanulmányozza végig sorról-sorra és hatoljon bele a kinyilatkoztatástól vezetve Krisztus örök főpapságának mélységes titkába, akkor majd megérti, mit mondott az isteni Megváltó, ami-

kor útnak nevezte magát és megengedte, hogy mi is ezen az úton, vagyis általa érijük el üdvösségünket.

XIII. Leó mondotta: Az igazi élet mindannyiunk számára csakis Krisztusból fakad (Divinum illud); és ezzel az isteni Megváltó szavaira emlékeztetett, aki *életnek* nevezi magát. (Ján. 14, 6.) A biblia, az írott kinyilatkoztatás világosan rámutat arra az igazságra, hogy Krisztus maga az élet, a mi életünk.

Mily megnyugtatóan hatnak szavai a kimerült, számtalanszor csalódott modern emberre, aki talán egy emberöltőn keresztül nem keresett egyebet az élet teljességénél. És mily mélységesen éltető örömet fakaszt lelkében az a tudat, hogy Krisztus az, aki mint az Élet, megerősít minket a hosszú életúton, képessé tesz, hogy minden gyengeségünk ellenére végigjárjuk, teljesítsük a reánk bízott missziót és megfeleljünk Annak, aki útnak indított, vagyis a jószágos, életet adó Isten jogos reményének.

Erről a Krisztusról mondja az Írás: Miként az Atyának élete vagyon önmagában, azonképen adta a Fiúnak is, hogy élete legyen önmagában. (Ján. 5, 26.) A Fiú ezt az életet közvetíti nekünk. Ebben az értelemben mondja: Én azért jöttem, hogy életük legyen, és minél több legyen. (Ján. 10, 10.) Kiegészítésül, hogy tiszta képet nyerjünk, még hozzávehetjük Krisztus e másik kijelentését: Valamint az Atya feltámasztja a halottakat és életre kelti, úgy a Fiú is, akiket akar, életre kelt. (Ján. 5, 21.)

Krisztus valóban az élet: az élet teljessége; és hogy mennyire az, azt XIII. Leó fejezi ki megszokott

szellemességével és alaposságával: Krisztus öröktől és természeténél fogva élet, éppúgy, mint ahogy igazság is; Isten Ő Istenből. Belőle, a legfensőbb és legfenségesebb forrásból áradt mindig és árad a jövőben is minden élet a világba; Általa van minden, ami van, és ami él, csak általa él. (Tametsi futura.)

Krisztus örök élet, végső beteljesülés, tanítja az írott kinyilatkoztatás, a biblia. A zsidókhöz írott levélben olvassuk, hogy az Atya Egyszülöttjét mindenek örökösévé rendelte, aki által a világot teremtetten. (1, 2.) Ő a végcél: Minden belőle, általa és érte van, — írja Szent Pál a rómaiaknak — dicsőség néki örökre. (11, 36.) Jogosan mondja tehát Szent Agoston: Vágyaink célpontja éppen az, aki az ígéretet (az örök életre vonatkozólag) adja. Önmagát fogja adni, mert önmagát adta; halhatatlanul fogja önmagát halhatatlanoknak adni, mert mint halandó ajándékozta magát (itt a földön) halandóknak. (In Psalm. 42, 2.)

*

Aki valóban meg akarja ismerni Krisztust, tökéletes képet akar róla nyerni és be akar hatolni küldetése páratlan misztériumába, vegye kezébe a bibliát és hallgasson a benne megszólaló isteni Lélek szavára. Előítéletei csakhamar szertefoszlának, kételyei végleg megszűnnek. Úgy jár majd, mint a római százados, aki végigélte a gyötrelmes Golgota-jelenetet és szemtanúja volt Krisztus kínhalálának. Kénytelen lesz felkiáltani vele: Ez valóban Isten fia volt. (Mt. 27, 54.)

3. Kiegészítő megjegyzések

Az előző két pontban megmutattuk és bebizonyítottuk, hogy a biblia kimeríthetetlen kútforrás és mint olyan, tökéletes választ ad minden égető és az életben nagy szerepet betöltő kérdésre.

Könyvecskénkben csak két alapvető kérdésre válaszoltunk: a Szentírás Isten-fogalmát és Krisztusképét közvetítettük.

Az olvasó már ebből is meggyőződhetik, hogy ha lelkiismeretesen forgatja a bibliát és elmélkedve olvassa a szövegeket (az azokat kísérő jegyzetekkel együtt), idővel mindenre megkapja a keresett választ és minden nagyobb nehézség nélkül teljesen kialakult világnézetre tesz szert.

Kis méretre szabott felvilágosító és lelkesítő könyvecskénknek nem célja ezt a munkát is elvégezni és az élet összes kérdéseit biblikus alapon feldolgozni. Véleményünk szerint elég, ha utat mutat és az olvasót további munkára serkenti.

Ami pedig ezt a munkát illeti, tudnunk kell, hogy Isten ígéjének befogadásához a világosságot közvetítő és mindent megmagyarázó Szentlélek segítségére vagyunk utalva. Kérjük, valahányszor kézbe vesszük a Szentírást, az isteni Lélek kegyelmét, hogy Isten szava méltó talajra találjon bennünk, vagyis oly termőföld legyünk, amiben könnyen megfogamzik az isteni vetőmag és az élet teljessége ezerszeres gyümölcsét hozza.

HARMADIK RÉSZ:

MINDEN KÉZBE BIBLIÁT

1. Hogyan használjuk a bibliát?

Vitán kívül áll, hogy a bibliára mindnyájunknak szüksége van. Csak a biblia, Isten írásba foglalt szava alapozza meg és mélyíti el bennünk a világnézetet, szilárdítja meg a keresztény katolikus hitet, vezet el az istentisztelet, a liturgia, a szakrális cselekmények tökéletes megértéséhez és csak a biblia segítségével teszünk szert a mai vallásellenes áramlatok elleni védekezéshez szükséges ismeretekre.

A kérdés most már csak az, hogy a mindennapi életben, a gyakorlatban hogyan használjuk a bibliát és mily eszközök igénybevételével törekszünk megvalósítani, megszerezni a biblikus kultúrát.

E kérdéssel teljes és férfias komolysággal kell foglalkoznunk, nehogy reánk is vonatkozzék, amit Nagy Szent Gergely pápa ír egyik levelében: Érdeklődtem, hogy ki olvassa közületek a Szentírást és megtudtam, hogy senki sem teszi. Nagyon fájt látnom, hogy a jók mennyire el vannak hagyatva (mert

nem keresik Isten írott igéje segítségét és világosságát. Szerző). (Ep. 8, 17.)

*

A biblia olvasását természetesen az újszövetség könyveivel kezdjük.

Említettük már a második részben, hogy vallásunk, világnézetünk *krisztocentrikus* alapon nyugszik, vagyis hogy Krisztus benne a középpont: az ő megtestesülésére készít elő az Ószövetség és az ő dicsőségét, a megváltás beteljesülését, a kinyilatkoztatás befejezését hirdeti az Újszövetség.

A bibliában is elsősorban Krisztust keressük. Miután közvetlenül az Újszövetségben találjuk meg, azért elsősorban az Újszövetség könyveihez fordulunk, s csak azután, miután a biblia ezen részében már otthonosak vagyunk, térünk át az Ószövetségre.

Az Újszövetségben elsősorban *a történelmi Krisztus életrajzát* (ha szabad ezzel a kifejezéssel élni) *tartalmazó könyveket* vesszük kézbe: ezek *a négy evangélium és az apostolok cselekedete könyve.*

„Ami kezdettől fogva volt, amit hallottunk, amit szemünkkel láttunk, amit néztünk és kezünk tapintott az élet Igéjéről, mert az élet megjelent és mi láttuk és bizonyosságot teszünk róla és hirdetjük nektek az örök életet”, írja Szent János első levelében (1, 1—2.), és ezzel arra hivatkozik, hogy ők az evangéliumok emberi szerzői mint szem- és fültanúk, mint Krisztus, a megtestesült Ige bizalmas munkatársai beszélnek. Azt és csak azt hirdetik, amit láttak és szinte kézzel érintettek és elvárják, hogy szavukat,

írásukat, tanításukat e szerint fogadjuk és értékeljük. Mert „hol találunk a világban még egy másik könyvet, kérdezi a híres hitvédő, Hettinger, melynek igazságát oly bőségesen kiontott vér bizonyítja, mint a mi négy evangéliumunk?” (Apologie, 2, 250.) Goethe is ezt a nézetet vallotta; azért mondja: „az evangéliumokat én is valódinak tartom. Oly fenséges visszfény ragyog bennük, ami csak Krisztusban volt meg és ami annyira isteni, amennyire az isteni e földön egyáltalán megjelenhet. Meghajolok az evangéliumok, mint a legfennsőbb erkölcsi életelv isteni kinyilatkoztatása előtt”. (Eckermann, Gespräche.)

Az evangéliumban megtaláljuk az igazságot: „az igazságnak az evangéliumon látható pecsétje annyira szembeötlő, meglepő és utánozhatatlan, hogy esetleges „feltalálója” nagyobb volna, mint (története) hőse (vagyis Krisztus)”. Rousseau mondja ezt és szavaival élesen rávilágít a valódi tényállásra, vagyis arra, hogy az evangéliumban valóban az igazsággal találkozunk.

Ez az igazság maga Krisztus, akinek élete részletesen, közvetlenül pereg le előttünk, és pedig oly módon, hogy szinte szemtanúnak véljük magunkat, belekerülünk az események áradatába és magunkba szívjuk a megtestesült Igéből, a Megváltóból felénk áradó, vallásosságunkat és világnézetünket megalapozó szellemet.

Az evangélium világosságában tisztán *felismerjük Krisztus arculatát,* mélyen szemébe nézünk, be-

hatolunk gondolatvilágába, szándékába, megérezzük forró szeretetét és önkénytelenül meghajlunk szentséges akarata előtt.

Aki az evangélium világosságában megismerte Krisztust, az annyira közel jutott hozzá, hogy ez az ismeret élete alapvető élményévé fokozódik és annyira összeforrasztja az Istenemberrel, hogy soha többé nem tud elszakadni tőle.

Az evangélium kiegészítését a *Szent Lukács irta Apostolok cselekedete könyvében* találjuk meg. E könyv világosan vázolja az ifjú, kibontakozófélben lévő Egyház történetét és hűséges tükörképe az őskeresztény időknek. Világosságot derít az apostolok jellemére, igehirdető működésére, áldozatban gazdag, vértanúságban kicsendülő életére. A Szentlélek csodálatos működésének ragyogóan fényes nyomaival is itt találkozunk, mégpedig oly felfokozott mértékben, hogy az Apostolok cselekedete könyvét szinte bevezetésnek vehetjük a Szentlélek köztünk járásának csodálatos világába.

Az Apostolok cselekedete könyve után az *apostoli leveleket* vesszük kézbe. Ezek között első helyen *Szent Pál, a nemzetek apostola tizennégy levele* áll. Ezen írásokban megtaláljuk a mi Urunk Jézus Krisztus lelki fizionómiáját, erkölcsi életünk örök eszményképét, életalakításának követéséhez szükséges irányelveket, a misztikus Krisztus-test csodálatos életét a belőle levezetendő következtetésekkel, továbbá mindazt az elindítást, ami a keresztényülethez, a bennünk lakozó Szentlélekkel való együtt-

működéshez szükséges. Mindent megtalálunk bennünk: az alapvető hittételeket, a keresztény aszkétika alapelemeit, a közéletet kormányzó irányelveket, egyszóval mindent, ami az egyéni és a társadalmi élet felépítéséhez szükséges. E levelek megtanítanak a fájdalom és a szenvedés filozófiájára és világos bepillantást nyújtanak a végkicsendülés, a megdicsőülés, a túlvilág csodálatos misztériumába. — A többi apostoli levél, főleg Szent János levelei, az isteni szeretet misztériumával ismertetnek meg, s méltó kiegészítése Szent Pál írásainak, míg a Titkos jelenések könyve főleg a végítélet súlyos kérdéseire derít világosságot.

A modern ember mohó kíváncsisággal, szent tudnivágyással fog e könyvekben lapozni, lépésről-lépésre beljebb hatolni a hittitkok megváltó és felszabadító világába. Munkája nem lesz hiába: a hit megerősödik, a világnézet kikristályosodik benne és mindinkább rájön arra, mennyire igazat mond Szent Pál, mikor a korintusiaknak írja: „Mi ugyanis nem önmagunkat prédikáljuk, hanem Jézus Krisztust, a mi Urunkat; önmagunkat pedig mint a ti szolgáitokat Jézusért.” (II. 4, 5.)

*

Az ószövetség szent könyveire csak akkor térünk át, amikor az újszövetséggel már behatóan foglalkoztunk és szellemével megismerkedtünk.

Ne gondoljuk, hogy miután az ószövetség időben távol áll tőlünk, a megváltás beteljesülése által elvesztette időszerűségét és történelmi emlékké,

végleg lezárult korszakká vált, nincs szükségünk az ószövetségi szent könyvek beható és tüzetes ismeretére. Ne valljuk ezt a manapság fajpolitikai szempontból is nagyon felkapott és elterjedt nézetet, mert komolyan kárát valljuk.

Igaz ugyan, hogy az ószövetség időben és gondolatban távol áll tőlünk és az is igaz, hogy végleg lezárult. De azért lényegesen több, mint történelmi emlék. Több, mert előkészülete, bevezetése a Megváltásnak, visszfénye Isten hosszú évezredekre kiterjedő szeretetteljes gondoskodásának és ha szabad így mondanunk, előcsarnoka világnézetünknek, keresztény hitünknek. A legtöbb hittétel és erkölcsi törvény az ószövetség őstalajában gyökerezik és Krisztus, a kezdettől fogva megígért Megváltó isten-emberi arculata ott fényeskedik az ószövetségi évezredek sötétén viharzó és mélységesen szerencsétlen évezredek felett.

Ne merészkedjünk megvetni az ószövetség szent könyveit, mert nélkülük nem értjük meg az emberi nem bukásának megrendítő tragédiáját és nem becsüljük fel sem a megváltás befejezett tényét, sem a megváltásunkat eszközöző Krisztus imádandó Felségét. Az ószövetségre szükségünk van mint az újszövetség előfényére és alapjára, továbbá azért is, mert magában az újszövetségben is eltörölhetetlenül benne foglaltatik. Ne adjunk tehát helyet a modern szólamoknak és ne kövessük a mai, az ószövetség könyveitől idegenkedő, amúgyis eleve halálra ítélt divatot, hanem merüljünk el az ószövet-

ségi kinyilatkoztatás csodálatos világában és szemléljük hálátelt lélekkel az isteni jóság és irgalom bámulatos, megváltásunkban, felszabadulásunkban és üdvösségünkben kicsendülő útjait.

Itt is tanácsos a már régen kipróbált és általánosan bevált rendszert követni, amely szerint ószövetségi olvasmányainkat *a történelmi jellegű és tartalmú* könyvekkel kezdjük meg. Erre azért van szükség, mert csak így ismerkedünk meg az emberiség őstörténetével, az isteni kinyilatkoztatás fokozatos kibontakozásával, a kiválasztott nép színes, mozgalmas, fordulatokban gazdag életével. Az ószövetségi biblia történelmi jellegű könyvei alapján megértjük Isten szándékát, bepillantást nyerünk terveibe és jobban megismerjük Krisztust, isteni Megváltónkat, kinek imádandó személyében összepontosul az ószövetségi történet minden értelme és jelentősége.

Az erkölcsant és istenes életbölcseletet tartalmazó könyveket szintén tanulmányoznunk kell. Igaz ugyan, hogy az erkölcsi törvények a megváltás beteljesülése előtt még tökéletlenek. Viszont az is igaz, hogy e törvény, amely a Krisztus előtti idők nagyjainak és szentjeinek, akik csak a megváltás beteljesülése után dicsőültek meg, életét irányította, a maga nemében előfoka, bevezetése az újszövetség tökéletes és isteni (mert Krisztus által kinyilatkoztatott és befejezett) erkölcsstanának. — *Az életbölcseletet tartalmazó könyvekre* meg azért van szükségünk, hogy részben megismerkedjünk az

őszövség sok vonatkozásban nagyon is érett élet-felfogásával, részben pedig saját lelki meggazdagodásunkra átvegyük belőle mindazon értékeket, — és ilyet bőségesen találunk — amelyeket Krisztus Urunk hűséges követésén alapuló életalakításunkhoz felhasználhatunk.

A *próféták könyveiben* is nagyon sok értékre és gazdagságra bukkanunk, főleg ami az isteni Megváltó egyéniségét, lelki arculatát, felszabadító küldetését illeti. Azonkívül a bűn, az erkölcsi romlás és bukás elrettentő lényegével, végzetes következményeivel is megismerkedünk. Szinte tanulunk a kiválasztott nép tragikus sorsából és az elrettentő példa következtében megerősödünk a jóban: Isten iránti feltétlen hűségünkben és Krisztus odaadásteljes követésében. — A *próféták könyveire* vonatkozólag még csak azt kell megjegyeznünk, hogy e szövegek megértéséhez nagyobb felkészültség szükséges. Azt tanácsoljuk, hogy a Szentírás e részeit csak akkor vegyük kézbe, amikor a többi könyv beható tanulmányozása által már kialakult és megérett bennünk a biblia szelleme, szert tettünk a kellő ismeretekre és joggal remélhetjük, hogy így felkészülve — és a kísérő jegyzetek segítségével — be tudunk hatolni a *próféták könyveinek* csodálatos világába.

*

Kötelességünknek tartjuk az olvasó figyelmét arra is felhívni, hogy a *Szentírást* nem szabad és nem is tanácsos kísérő jegyzetek nélkül olvasni.

(Katolikus Szentírást nem is kapni ilyen magyarázó jegyzetek nélkül!)

Az Egyház ezen bölcs határozata arra a félreértésre adott okot, hogy a katolikusoknak nem szabad a Szentírás olvasni. Ez azonban nem felel meg a valóságnak, mert a pápák ismételten és nyomtatékkal figyelmeztettek mindenkit a Szentírás olvasásának fontosságára és félreérthetetlenül megkövetelték, hogy a hívek buzgón használják a biblia szent könyveit, főleg az Újszövetséget. Elég arra utalni, amit VI. Pius pápa (1775—1799) írt Martini érseknek: „Helyesen gondolkozol, ha kötelességednek tartod a híveket nyomtatékkal a Szentírás olvasására serkenteni, mert a biblia kifogyhatatlan forrásának mindenki számára hozzáférhetőnek kell lennie.” Vagy arra, amit a szentéletű X. Pius, az üdvös reformok nagy pápája írt Casetta bíborosnak: „Miután mindent meg akarunk újítani Krisztusban, semmit sem kívánunk annyira, mint hogy a hívők szokásukká tegyék az evangélium gyakori, sőt *mindennapi* olvasását, mert éppen és elsősorban ebből a könyvből tanulják meg, hogy *hogyan lehet mindent megújítani Krisztusban.*” Az idézett pápai kijelentésekben csak a leszűrődését találjuk annak, amit az említett pápák elődei és az egyházatyák mondtak a Szentírás olvasására vonatkozólag. A felfogás, amely szerint az Egyház a hívőket eltiltja a Szentírás olvasásától, téves és ellentétben áll az Anyaszentegyház számtalanszor és világosan kifejezett óhajával.

Arra a kérdésre pedig, hogy az *Egyház miért írja elő a hivatalos magyarázó és kísérő szöveg használatát*, a következő választ adjuk:

Elsősorban azért, mert a Szentírás szövege helyenként kellő tanulmányi felkészültséget tételez fel. Legjobb példa erre Szent Pál levelei, a Titkos jelenések könyve vagy az ószövetségben a próféták írásai. Aki jegyzetek nélkül olvassa ezen vagy hasonló részeit a bibliának, kellő képzettség híján vagy nem érti meg a szent szöveget, vagy olyasmit magyaráz bele, ami egyáltalában nincs benne és ami ellentétben áll az isteni szerző és a sugallata alatt író emberi szerző szándékával és felfogásával. Ennek következtében nemcsak hogy nem jut közelebb az igazság teljes megismeréséhez; ellenkezőleg, mindinkább eltávolodik tőle és szinte menthetetlenül tévútra kerül. Hogy ez mennyire nem célja a Szentírás olvasásának és beható tanulmányozásának, az nem szorul magyarázatra. Az Anyaszentegyház csak nagy szolgálatot tesz nekünk és feltétlen hálára kötelez mindnyájunkat, mikor a Szentírást hivatalos kísérő jegyzetekkel látja el és meghagyja, hogy a bibliát ne olvassuk ezen magyarázatok nélkül.

Eljárásának másik oka pedig az, hogy be akar vezetni a Szentírás mélységes tartalmába. Az Írás szavainak, a kinyilatkoztatott szövegnek többféle értelme van, aminek magyarázatára helyszüke miatt nem térhetünk ki. A szóbanforgó jegyzetek és kísérő magyarázatok azért vannak, hogy a szöveg minden

értelmét feltárják az olvasó előtt és ezáltal megkönnyítsek a Szentírás valóban beható ismeretét.

A Szentírás lelkiismeretes olvasója mindig és mindenben az Anyaszenegyház bölcs eljárásához tartja magát és szorgalmasan használja a magyarázó jegyzeteket, hogy segítségükkel behatoljon a kinyilatkoztatás mélységes értelmébe és minél több, a gyakorlati életben nagy és fontos szerepre hivatott és nélkülözhetetlen világosságot merítsen belőle.

A mondottakkal kapcsolatban még *kellő elővigyázatra kell intenünk a Szentírás olvasóját, ami a biblia különböző kiadásait illeti.*

Alapelvül az szolgáljon, hogy *csak az Egyház által jóváhagyott kiadást használjunk.* Ettől az elvtől sohasem szabad eltérnünk, különben annak a veszélynek tesszük ki magunkat, hogy *hiányos vagy szántszándékkal elferdített, tehát meghamisított szöveg kerül kezünkbe.*

Köztudomású, hogy nemkatolikus oldalról, értjük alatta főleg az angol és amerikai szektákat, bibliatársulatokat és hasonló szervezeteket, az egész világot elárasztják nevetséges, potomáron beszerezhető elferdített, saját céljaiknak megfelelően átdolgozott bibliakiadványokkal. A tapasztalat bizonyítja, hogy ezeket mily könnyen tévesztik össze az eredeti bibliával. Arról is van tudomásunk, hogy e szervezetek ügynökei mily ravasz fogásokkal élnek, hogy az egyszerűbb gondolkozású és kevésbé elővigyázatos embert termékeik megvásárlására bírják. Ezekről óvakodjunk és *csak oly szentíráskönyvet*

fogadjunk el, amelyben benne van az egyházi jóváhagyás. Ha már birtokunkban lévő Szentírástra vonatkozólag megindokolt kételyeink támadnak, forduljunk bizalommal lelkipásztorunkhoz, aki szívesen szolgál útbaigazítással.

*

A nagyon elfoglalt és munkával túlterhelt, tehát kevés idővel rendelkező olvasó — és ma a túlnyomó többség az — még arra a kérdésre akar választ kapni, *hogy a Szentírás olvasásának üdvös elvét hogyan valósítsa meg a gyakorlatban.*

Érett és hosszú évekre kiterjedő tapasztalat alapján a következő választ adhatjuk:

Első alapelv az legyen, amit a klasszikus római szállóige: „nulla dies sine linea” elvének nevezett, vagyis *hogy mindennap tegyünk valamit biblikus kultúránk elmélyülése és tökéletesülése érdekében.*

Hangsúlyoznunk kell, hogy nem az a fontos, hogy mennyit, hanem az, hogy mindennap *valamit*. A mai életkörülmények közismerten mindenkit túlterhelnek munkával. Ez a tény a gyakorlatban annyit jelent, hogy általában túl kevés az olvasmányra, a továbbképzésre, a művelődésre fordítható idő. A túlterheltség további következménye a túlfeszített idegek kimerülése. Világos, hogy ki nem pihent idegekkel nem lehet hosszadalmas és beható tanulmányokat folytatni. A modern ember, sajnos, rendszerint nincs abban a helyzetben, hogy a biblia olvasására sok időt fordítson. Ez azonban tapasztalat szerint nem akadály, legalább is nem legyőz-

hetetlen gátlás. Azért nem, mert *kevéssel* is célt lehet érni, aminek viszont az az előnye, hogy amint látni fogjuk, *alaposabban végzett munkát* jelent, ennél fogva *mélyenszántóbb és nagyobb haszonnal jár*. A ma emberének elég, ha *naponta* — és ezt bárki bármilyen körülmények között megteheti — *egy-két mondatot olvas* a Szentírásból. Ha éveken át így cselekszik, éppúgy alapos ismeretre és jártasságra tesz szert, mint az, aki több időt szánhat e nemes célra.

Hogy ezt a keveset mikor olvassa? Amikor éppen ideje van. *Nagyon elfoglalt embernek*, különösen, ha megvan benne a kellő érdeklődés, *mindenre akad ideje*, mert tud az idővel bánni és nem fecsérli el az úgynevezett időmorzsalékokat. A mai olcsó és könnyen zsebbe tehető bibliakiadások megkönnyítik a helyzetet, amennyiben lehetővé teszik, hogy villamoson, vonaton, autobuszon, előszobákban, várótermekben és hasonló helyeken, amikor egy kis időnk van, elvégezzük a bibliaolvasás napi penzumát. Ha ügyes emberek nyelvtanulásra és hasonló dolgokra tudták felhasználni ezen időtöredékeket, miért ne lehetne szó a biblia méltó és célszerű tanulmányozásáról? A fő az, hogy *komolyan akarjunk; a gyakorlati megoldás szinte magától jön*.

A másik alapelv pedig az, — és ettől függ munkánk sikere — hogy *gondolkozva olvassunk*, vagyis az olvasott szöveget átgondoljuk, a jegyzetek alapján komolyan megfontoljuk minden oldalról meg-

világítsuk, emlékezetünkbe vessük és ezáltal magunkévá tegyük.

Nem elég azonban a Szentírást csak olvasni. Foglalkozni is kell vele, el kell mélyülni benne, ki kell hámozni belőle az igazságot, a szellemet, az irányelvet, a gyakorlati következtetést és *mindezt alkalmazni kell az életre.* A bibliából nemcsak ismereteket meritünk, hanem a szó mélységeken komoly értelmében életet. Ahhoz, hogy ez valóvá váljék, elmélyülés, elmélkedés kell. Csak ez közvetíti, tárja fel és teszi hozzáférhetővé a biblia szellemét és csak így részesülünk a Szentlélek, a biblia isteni szerzője és sugalmazója nélkülözhetetlen világosságában és ihletében.

Az utolsó alapelv, amivel foglalkozni akarunk, az a biblia beszerzése.

A mai szűkös gazdasági viszonyok lényegesen megnehezítik a könyvvásárlást. Mindenkinek ezer gondja és még több kiadása van, úgyhogy könyvre már alig vagy csak nehezen telik. Nézetünk szerint azonban ez sem számít akadálnak, amelyet ne lehetne valahogyan, kellő ügyességgel és jóakarattal eltávolítani utunkból. Azért nem, mert *van nagyon jó és olcsó magyar szentíráskiadásunk*, amelyet még a legszűkösebb anyagi viszonyok között élő ember is megszerezhet magának. Mindennapi tapasztalatra hivatkozunk, mikor állítjuk, hogy a bibliát ily körülmények között meg lehet szerezni. Egy-két kellemes célokra, szórakozásra, dohányfüstre vagy felesleges hiúságra szánt kiadással kevesebbet

veszünk fel a havi költségvetésbe és máris megvan a szükséges fedezet. Itt is áll, amit az imént hangoztattunk, hogy a meggyőződés és a jóakarat megtalálja a gyakorlati, egyéni körülményeknek megfelelő megoldást és kiutat.

*

Mindnyájunknak szüksége van a bibliára.

Főleg ma, mikor az életkörülmények nagyon is komollyá váltak és a súlyos kötelességteljesítés, az életküzdelem mindenütt megkívánja az egész embert.

A mai viszonyokra is illik, amit Goethe mondott, hogy minden nemzedék a bibliából meríti elkerülhetetlen megújhodását, mert a nemzet élet-erejének mérővesszője mindig a biblia iránt tanúsított magatartás.

Mondanivalónkat, gyakorlati tanácsainkat Aranyaszájú Szent János szavaival fejezzük be, mert ennél többet és meg szívlelendőbbet senki sem mondhat:

„Hallgassatok reám mindnyájan, akik a világban éltek: szerezzétek meg magatoknak a bibliát, lelketek gyógyszerét. Szerezzétek meg legalább, ha már nem akartok egyebet, az Újszövetséget, az Evangéliumot és az Apostolok cselekedete könyvét, hogy lelketek állandó tanítómesterei legyenek.” (In Col. 9.)

2. A biblikus tömegmegmozdulás

Minden kézbe bibliát!

Ez a jelszavunk és alapelvünk. Ezt akarjuk Szent István országában belátható időn belül megvalósítani.

Vissza akarunk térni a régi idők szép és áldást fakasztó szokásához, amikor a biblia Magyarországon tényleg még közkincs volt és amikor az esthajnal beálltával a család apraja-nagyja a családfő körül csoportosult és áhítattal hallgatta a bibliából felolvasott isteni igét.

Nem építünk légvárakat és nem futunk álomképek után. Elgondolásunk nagyon is reális alapon nyugszik: a vallásos, istentkereső lélek szükségleteiben, a mai mostoha és vészterhes idők lelki vergődésében és a világnézetek küzdelmében, a nyomában fakadó káoszban gyökerezik.

Az istentkereső lélek nem tud meglenni az igazság forrása nélkül, mert világosságot és erőt akar belőle meríteni. Szüksége van tehát a bibliára.

A mai mostoha idők vészterhes vergődésben vajúdnak és nem ismerik a nagy, a döntő, felszabadító megoldáshoz vezető utat, ami csak az igazság útja lehet. A bibliához, a kinyilatkoztatás legfontosabb forrásához kell tehát fordulniok, hogy megtalálják az igazságot, ami egyidőben gyógyulás a kor betegségeiből és megoldása a jelen égető kérdéseinek.

A világnézetek roppant küzdelmét követő, min-

dent felforgató zürzavarban elkallódik az ember, elsatnyul a lélek, elhomályosodik a nélkülözhetetlen világosság. A bibliára, a kinyilatkoztatás ragyogó, útmutató fénycsóvjára van szükség, mert csak az isteni ige túlvilági, emberfeletti fénye derít világosságot a káoszból kivezető és a tökéletes megoldás valóságába torkolló útra.

Nyilvánvaló, hogy a biblikus mozgalmat akaró elgondolásunk a valóság termőföldjében gyökerezik, mert vitán felül áll, hogy a bibliára minden társadalmi rétegnek, a legfelsőbbtől a legalsóig egyaránt szüksége van. Ennek tudatában akarunk minden katolikus magyar kézbe bibliát adni és e cél beteljesülésén fáradozunk a biblikus mozgalomban.

Tesszük ezt egyébként annak tudatában is, hogy a biblikus kultúra terjesztése által a remek fejlődésben lévő és gazdag gyümölcsöt ígérő liturgikus mozgalomnak is nagy hasznára válunk.

Ez természetes, mert a liturgia szakrális szövege túlnyomórészt biblikus eredetű. Aki jártas a bibliában és megérti az írott kinyilatkoztatás szellemét, az a liturgiának, a Szentírás szövegeinek alkalmazásában megnyilvánuló szándékát is megérti és tudja, hogy mit akar velük kifejezni.

A biblikus mozgalom ebből a szempontból indul ki, amikor a bibliát a hívők tömegével meg akarja ismertetni és arra törekszik, hogy a Szentírás ne csak szakemberek, elsősorban papok és azután az értelmiséghez tartozó körök kiváltsága, hanem az Egyház ismételten hangoztatott szándéka szerint

köztulajdon legyen és kivétel nélkül mindenkihez eljusson. Csak így remélhetjük, hogy az általános és ígéretteljes méreteket öltő vallásos megújulás alapos, maradandó lesz és ezerszeres gyümölcsöt hoz.

Ahhoz, hogy a biblia tényleg minden kézbe eljusson, a rendelkezésünkre álló eszközöket kell lelkiismeretesen felhasználnunk. Ezek, szerény elgondolásunk szerint a különböző hivatáskörök lehetőségeinek megfelelően a következők:

A lekipásztorkodó papságnak áll a legtöbb és leghathatósabb eszköz a rendelkezésére. Ezek egyike a szószék. Ha a lekipásztor ismételten, nyomtatékkal és kellő felkészültséggel figyelmezteti a hívőket a Szentírás fontos szerepére, felbuzdítja őket a biblia olvasására és megadja a hozzá szükséges gyakorlati útmutatást, akkor — ha nem is rögtön, hanem csak kitartó munka árán — a biblia gyakori használata és beható tanulmányozása majd tért hódít a katolikus tömegben és a Szentírás áldott könyve azok asztalára is eljut, akik eddig még mindig idegenkedtek a vallásos könyvektől és akiknek halvány fogalmuk sem volt arról, hogy mi is a biblia. — Egy másik nagyon fontos eszköz az *iskola*. A lekipásztor mint hitoktató vagy pap (szerzetes) tanár remek missziót végezhet ezen a téren és korán, a legfogékonyabb korban, a serdülőkorban felhívhatja a figyelmet Isten írott szavára és szinte biblikus (liturgiában kicsendülő) szellemben nevelheti az ifjúságot. E sorok írója még

visszaemlékezik egyik középiskolai hittanárára (Istenben megboldogult Thym Adolfra), aki a magasabb osztályokban latinul olvastatta a bibliát és gyönyörű magyarázatokat fűzött az újszövetségi szövegekhez. Ezekkel a magyarázatokkal illusztrálta és bővítette az előadott tananyagot. Mondanunk sem kell, hogy fáradozását szép siker koronázta. A legtöbb diák megszerezte magának az Újszövetséget, amit a felsősök nagyobbrészt már latinul olvastak. Aki ily korán megismerkedett a biblia csodálatos gondolatvilágával, az további életén keresztül is a Szentírásból meríti a szükséges világosságot és elindítást. — Nem utolsó helyen állanak az *egyesületek és az Actio Catholica csoportjai nyújtotta alkalmak*. Az egyesületi és szervezeti estéken elhangzó fontos előadásokban nagyon gyakran ki lehet térni a bibliára is. Sőt, ezt elsőrendű kötelességnek tartjuk, mert a katolikus szervezetek tagjainak kell elsősorban megfelelő bibliai jártassággal és ismerettel bírniok, hogy a többieknek segítségére leheszenek és célszerű útmutatással szolgáljanak. Nem szabad szem elől téveszteni, hogy a kellőképpen felkészült *egyházi és világi előadók kiképzése* mily fontos szerepet játszik ebben a megmozdulásban. Nem szorul magyarázatra, hogy az előadók hozzáértésétől, odaadó, lelkesítő munkájától mennyi függ a biblikus megmozdulás és a Szentírás ismerete terjesztése terén.

Nagy és nemes küldetés vár a magyar katolikus értelmiségre is. Az ő hivatáskörébe tartozik a fel-

világosító és ismeretterjesztő tanfolyamok, kurzusok és előadások megszervezése, a talaj mindenképeni előkészítése. A *biblia világi apostolai* előfutárként szerepelnek, propagandamunkát végeznek, felhívják a figyelmet és lelkiismeretes szervező munkával biztosítják a biblikus előadások stb. sikerét. Ezt a munkát, szerény véleményünk és tapasztalatunk szerint, kizárólag világiaknak kell végezniök, mert a világi emberre sokkal nagyobb hatással van, úgyszintén a tömegre is, ha világi ember jön el hozzá és buzdítja fel a biblikus előadásokon való részvételre. Átütő eredményhez természetesen csak az vezet, ha *minden egyházközség megszervezi a maga biblikus csoportját és állandósítja, biztosítja annak áldásdús munkáját*. Legyen szabad még megjegyeznünk, hogy ezek a csoportok sohasem lehetnek egyesületek, mert ez már nehézkessé teszi a munkát és veszélyezteti a sikert. E csoportok, hogy úgy mondjuk, egyszerű munka- és propagandasejtek, minden bonyolult és akadályozó túlszervezettség nélkül.

A biblikus megmozdulásban *nagy szerep jut a tömegnek is*. Sőt, neki jut a legnagyobb, mert érte történik itt minden felvilágosító munka és szervezés. A tömeg és a benne szereplő vezető vagy szervező munkára el nem hivatott egyed feladata a mozgalomhoz csatlakozni, a biblikus gondolatot, a Szentírás ismeretét terjeszteni és a mozgalmat úgy kiépíteni, hogy az egész országra kiterjedjen és hamarosan meghódítsa a magyar katolikus szíveket.

Minden kézbe bibliát!

Ez, mint már mondtuk, jelszavunk, munkacélunk és munkaprogrammunk.

Ezért fáradozunk és áldozunk, ezért dolgozunk és küzdünk.

Krisztus világosságát terjesztjük, a Szentlélek megbízásában járunk és Isten országát építjük.

„Akinek füle van a hallásra, hallja meg” (Mt. 11, 15.), hogy Isten mit mond az üdvösség útjára meghívott gyermekeinek, és mi, akik már ismerjük szavát és mint az Istenanya tette, „szívünkben tartjuk mindez ígéket” (Lk. 2, 51.), minden erőnkől azon vagyunk, hogy Isten ígéjének világosságában mindenki részesüljön és az Úr szavát mindenki megőrizze.

Tartalom

Előszó	3
------------------	---

I. rész.

Az örökké kérdező ember.

1. Mi érdekli a mai embert?	5
2. A mai ember világnézete	20
3. Az isteni kinyilatkoztatás mint a világnézet forrása	24

II. rész.

Isten felelete.

1. Az istenfogalom a bibliában	33
2. A biblikus Krisztus-kép	45
3. Kiegészítő megjegyzések	57

III. rész.

Minden kézbe bibliát.

1. Hogyan használjuk a bibliát?	58
2. A biblikus tömegmozdulás	73

